

ELS OCELLS

C. AVES

O. PODICIPEDIFORMES

F. Podicipedidae

Cabusset (*Tachybaptus ruficollis*)

Estival, força escàs i localitzat, el cabusset nidifica a diverses basses del sud de la Plana de Vic, com a mínim des del 1989 (AYMERICH *et al.*, 1991). Recentment, se n'ha detectat la cria en una bassa de l'oest del Lluçanès. Es troba estès per altres basses i cursos d'aigua en migració, així com en camps de conreu negats de manera excepcional.

Com a hivernant és escàs i present al riu Ter i els seus afluent, sempre en forma d'individus aïllats. La primavera de l'any 1998 es van censar un total de dotze parelles nidificants.

O. PELECANIFORMES

F. Phalacrocoracidae

Corb marí gros (*Phalacrocorax carbo*)

El corb marí gros és un hivernant comú als pantans de Sau i Susqueda (present des de la segona setmana de setembre fins a l'última de març) i menys abundant al curs del riu Ter, on la seva presència s'incrementa progressivament any rera any. Com a hivernant i en poca quantitat, el corb marí gros s'observa en basses i petits embassaments a la Plana de Vic i el Lluçanès, allunyat del Ter. Els seus efectius han augmentat d'ençà els anys 80.

Esporàdicament s'observa en època de cria (una parella el juliol del 1995 al pantà de Sau), però se'n descarta, de moment, la reproducció. ció. Rarament s'ha observat en migració tot seguint el curs del Ter; només en quatre ocasions (als anys 1995 i 1996) ha estat vist efectuant aquests desplaçaments pel Lluçanès.

Nombre total d'efectius de corb marí gros dels censos hivernals (mes de gener) efectuats als pantans de Sau i Susqueda, des del 1992 (original dels autors):

Gener	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Nombre d'efectius	142	190	295	267	334	374	445

O. CICONIFORMES

F. Ardeidae

Martinet de nit (*Nycticorax nycticorax*)

Nidificant escàs i molt localitzat al riu Ter, poc abundant en migració seguint el mateix curs del riu, el martineta de nit és observat des de la segona setmana de març fins a la tercera de maig durant la migració primaveral. A la tardor ha estat registrat des de la segona setmana d'agost fins a la tercera d'octubre. Més rarament es pot veure per zones obertes de la Plana i basses aïllades.

La població nidificant es pot xifrar en unes 30 parelles pel cap baix. Destaca l'augment significatiu de la població nidificant i migrant en els anys 1994-1997, ocupant diferents zones al llarg del riu Ter amb parelles esparses o petites colònies de cria, com és el cas de Masies de Voltregà. Estival.

Estimació del nombre de parelles nidificants de martineta de nit a la colònia de Masies de Voltregà (dades originals de David Bigas):

ANY	1988	1990	1992	1994	1996	1997
Nombre de parelles	2	2	10	20	25	30

Esplugabous (*Bubulcus ibis*)

L'esplugabous és un migrador escàs, localitzat al curs del riu Ter i als terrenys agrícoles o de pastura que el circumden, durant els mesos de març a maig. Considerat fins a principis dels anys 1990 com una espècie accidental (BIGAS in AYMERICH *et al.*, 1991), el nombre d'observacions d'esplugabous ha augmentat considerablement i ha esdevingut regular a l'àrea d'estudi. La seva situació actual és variable, i tant pot aparèixer de pas o hivernant com comportar-se de manera sedentària durant un temps. No obstant, el nombre d'exemplars que passen per Osona encara és relativament escàs i probablement ronda les poques desenes d'individus.

La causa de l'increment d'efectius dels últims anys s'ha de trobar en l'expansió de l'espècie en les principals àrees de cria, com el Delta de l'Ebre o la Camarga occitana. L'any 1996 ja hi va haver un estol d'uns 20-30 individus que es va quedar durant tot l'any a la Plana, i una parella d'esplugabous adults que es van instal·lar tota la primavera en una colònia nidificant de martineta de nit. El 1997 i el 1998, el nombre d'avistaments ha anat en augment.

Martineta blanca (*Egretta garzetta*)

El martineta blanca és un migrador escàs i localitzat al riu Ter, a rius menors i algunes rieres. Més abundant durant el pas pre-nupcial (desde la segona setmana de març fins a la segona de maig). Com el cas de l'esplugabous, el nombre d'observacions de martineta blanca ha augmentat i també la seva regularitat en aquesta darrera dècada, si bé existeixen dades escadusseres des de 1967. Uns pocs individus s'han observat a la Plana durant tot l'any i s'han vist a les colònies de cria d'ardeides de Voltregà a l'època de cria. Aquestes dades donen indicis que podria tractar-se d'un nidificant excepcional. Es comporta principalment com a migrador.

Bernat pescaire (*Ardea cinerea*) Bernat pescaire, berrat d'aigua (o aiga), berrat

El berrat pescaire és principalment hivernant a Osona, amb una petita població sedentària. Es troba estès arreu del Ter, afluents principals i rieres del Lluçanès, sobretot a la riera i el pantà de la Gavarresa. El Ter i, en especial, els embassaments de Sau i Susqueda, acullen la major part de la població. Uns pocs exemplars, sobretot joves i immadurs, resten sedimentats a Osona durant tot l'any.

Es tenen indicis de cria probable des de 1984, sense tenir-ne la certesa per la dificultat de detectar els nius. El 1995 es va detectar el primer niu al riu Ter, a Masies de Voltregà. Actualment, cria en molt poc nombre però de manera regular. La població hivernant al Ter pot aproximar-se als 150-200 exemplars.

Nombre d'efectius de berrat pescaire corresponents als censos hivernals (mes de gener) efectuats als pantans de Sau i Susqueda, des del 1992 (original dels autors):

Gener	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Sau	85	62	137	79	73	116	29
Susqueda	16	12	4	1	11	44	0

Agró roig (*Ardea purpurea*) Bernat pescaire.

L'agró roig és present en migració de manera regular però en poc nombre, sobretot en pas pre-nupcial (des de l'última setmana de maig fins a la primera de juliol), al riu Ter i alguns afluents, així com a la riera de la Gavarresa. Alguns agrons poden romandre des d'unes setmanes a pocs mesos en un mateix indret durant el període primavera-estiu, si l'ambient és adequat, amb aigües permanents, calmes, pesca abundant i vegetació de ribera (canyissar o bosc). Fora de l'època de migració primaveral, la seva observació és excepcional.

S'ha descrit una regressió de l'agró roig arreu d'Europa (TUCKER & HEATH, 1994), no constatada per ara en el nombre d'ocells de pas a l'àrea d'estudi.

F. Ciconiidae

Cigonya (*Ciconia ciconia*) Cigonya, cigüenya

Migradora regular en el pas pre-nupcial (de la segona setmana de març a l'última de maig) i post-nupcial (de l'última setmana d'agost a l'última de setembre), tot i que sempre escassa, la cigonya s'observa a tota mena d'espais oberts, conreus i a l'interior de les poblacions. S'ha citat la davallada de les

poblacions migrants per Catalunya durant els anys 70 i 80 (MUNTANER *et al.*, 1983), fet constatat a Osona en aquest mateix període. No obstant, des de finals dels anys 80 i durant els 90 el nombre de cigonyes que passen per l'àrea d'estudi ha augmentat sensiblement, probablement a causa de la protecció de l'espècie a les àrees de cria. En diversos països europeus, sobretot orientals, s'ha descrit una reducció de parelles (TUCKER & HEATH, 1994).

L'augment progressiu de les observacions s'ha produït fins a l'actualitat. Per exemple, es van censar més de 150 cigonyes l'any 1996 en migració primaveral). Destaca el Lluçanès com a principal zona de pas de l'espècie a Osona, on s'hi han observat estols de fins a un centenar d'individus migrant el mes de març. L'any 1993, una parella va intentar de construir un niu al campanar de l'església de Borgonyà, fet excepcional ja que no es tenen dades històriques de la seva cria a la comarca.

Cigonya negra (*Ciconia nigra*)

Molt rara però d'aparició regular en migració, la cigonya negra s'ha observat almenys en 7 ocasions a la comarca en migració primaveral (entre la primera setmana d'abril i la segona de maig) i una en migració de tardor (al setembre) al Collsacabra i vessant nord del Montseny.

O. ANSERIFORMES

F. Anseridae

Oca vulgar (*Anser anser*) Oca salvatge, oca boscatana

Espècie accidental present a l'àrea d'estudi exclusivament en temps de pas i de manera regular, hom coneix l'existència antiga de l'oca vulgar a l'entorn del jaciment arqueològic del Cingle Vermell (Vilanova de Sau), uns 10.000 anys enrera (9.760 +/- 160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)). Des de l'any 1984 fins l'actualitat, hi ha hagut almenys 15 observacions, totes elles durant el pas primaveral, de la primera setmana de març a la primera de maig. Els avistaments han estat gairebé sempre d'estols de 4 fins a 60 exemplars volant en plena migració.

F. Anatidae

Xarxet (*Anas crecca*) Ànec petit, sarset

El xarxet és un ocell hivernant i de pas pels punts d'aigua principals (citad des de la tercera setmana d'agost fins a la tercera de febrer). El nombre de visitants sembla que s'incrementa en anys especialment freds, procedents del sud de França, com ho demostra la recuperació l'any 1956 de tres exemplars anellats a la Camarga l'any abans (ORDEIX in AYMERICH *et al.*, 1991). Amb tot, el nombre d'efectius no deixa de ser escàs. En la major part dels casos es tracta més d'estades temporals que d'una autèntica hivernada.

El nombre de residents durant l'hivern es pot xifrar des d'unes desenes d'exemplars a com a molt uns 200 individus, tenint en compte que mai s'observen grans grups. Els darrers anys pràcticament no s'ha observat com a hivernant, exceptuant el gener de 1997, que se'n va detectar 4 individus a Sau i 3 més en unes basses del terme de Torelló. L'espècie és marcadament més

escassa respecte als anys setanta; en aquell temps era una peça normal de caça, sobretot als pantans de Sau i Susqueda.

Ànec coll-verd (*Anas platyrhynchos*) Coll-verd, ànec coll-verd, ànec de bosc, ànec salvatge, ànec de boscatge, ànec boscatà, ànec gros, ànec de riu, ànec de pas, ànec blau, coll-blau.

Present tot l'any, el coll-verd és l'únic ànec que nidifica a l'àrea d'estudi, alhora que n'és el més comú amb diferència; reproductor habitual i estès, moderadament abundant a l'hivern. La població que cria rep l'aport d'ànecs de procedència europea. La seva expansió com a nidificant durant els anys 80 (AYMERICH in AYMERICH *et al*, 1991) ha prosseguit la dècada de 1990.

A l'època de cria es reparteix per la major part dels cursos d'aigua, així com en algunes basses i petits embassaments amb vegetació de ribera. També cal dir que unes quantes de les parelles nidificants procedeixen, voluntàriament o involuntària, d'introduccions fetes a partir d'exemplars procedents de cria en captivitat. En ocasions s'han observat fins i tot individus amb plomatges anòmals (amb taques blanques o negres), resultat d'encreuaments amb exemplars de races domèstiques. A l'hivern, el coll-verd es concentra a les principals masses d'aigua: rescloses del Ter, petits embassaments i, sobretot, als pantans de Sau i Susqueda. El nombre d'hivernants a tota la conca osonenca del Ter s'ha de situar entre quatre cents i mil exemplars, en funció dels anys.

Nombre d'efectius d'ànec coll-verd dels censos hivernals (mes de gener) efectuats als pantans de Sau i Susqueda, des del 1992 (original dels autors). Atenció: el nombre d'exemplars pot variar molt en funció dels dies en que s'efectua el cens, d'aquí que les variacions en les xifres no es poden interpretar com a tendències poblacional. A tall d'exemple, el gener del 1996 no va reportar cap exemplar a Susqueda, quan dies abans del cens hi havien diverses desenes d'exemplars:

Gener	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Sau	> 10	28	73	123	48	22	172
Susqueda	55	197	183	37	0	136	45

Xarrascllet (*Anas querquedula*)

Migrador escàs, fonamentalment del pas pre-nupcial (desde la segona setmana de març fins la primera d'abril), el xarrascllet s'observa sobretot al curs del Ter i afluents principals, on pot romandre durant uns pocs dies. No obstant, no és estrany que visiti temporalment basses i conreus inundats, allunyats del curs dels rius principals.

Ànec cullerot (*Anas clypeata*)

Migrador molt escàs, del qual se n'efectuen observacions esparses amb els anys, d'un o pocs individus, l'ànec cullerot es localitza al Ter i, en especial, durant el pas pre-nupcial (des de la segona quinzena d'abril fins la primera de maig).

O. ACCIPITRIFORMES

F. Accipitridae

Aligot vesper (*Pernis apivorus*) Aligot

Rapinyaire principalment migrador i amb una població reproductora reduïda, l'aligot vesper nidifica en els ambients forestals humits (fagedes, rouredes i pastures) del Pre-pirineu, Collsacabra, Guilleries i Montseny. És escàs, tot i que els seus costums discrets i la confusió fàcil amb l'aligot (*Buteo buteo*), el fan passar més desapercbut del que ho és realment. L'aligot vesper mostra una certa preferència per les rouredes humides, tendència que queda palesa en la seva cria als escassos boscos de roure martinenc ben conservats de la Plana de Vic.

A les àrees més favorables, probablement el vesper sigui tan abundant com l'altre aligot (CAMPRODON in AYMERICH *et al.*, 1991). Comú durant el pas (primaveral: des de la última setmana de març a la tercera de maig; tardoral: des de la tercera setmana d'agost a la última de setembre), poden observar-se ocasionalment estols de fins a uns centenars d'exemplars, probablement nidificants del centre i nord d'Europa (FERRER *et al.*, 1986). Ja està citat al segle XIX a les Guilleries com a migrador abundant (VAYREDA, 1883).

Milà negre (*Milvus migrans*)

El milà negre és un migrador comú, sobretot durant el pas pre-nupcial, des de la segona setmana de març a la primera de maig. Normalment vola en grups, des d'uns pocs exemplars a poques desenes. Excepcionalment s'observen, a la tardor, estols de fins a uns pocs centenars d'individus. Vola arreu de l'àrea d'estudi, però li agrada resseguir les principals carenes muntanyoses, on aprofita l'ascensió dels corrents tèrmics.

Un grup format per una quarantena d'individus va restar estabilitzat a l'abocador comarcal d'Osona (Orís) des de la tardor de 1995 fins a la primavera del 1997. Les observacions dels anys 1992 i 1993 d'una parella de milans negres en plena època de cria al pantà de Sau també fan pensar en una possible nidificació a Osona, fet que no seria excepcional donat que és un niador regular a la Cerdanya, la Selva i el Gironès, vora el curs dels rius.

Milà reial (*Milvus milvus*)

El milà reial és un migrador escàs, detectat tant al pas pre-nupcial (des de la segona setmana de març a la última de maig) com, sobretot, al pas post-nupcial (des de la primera setmana d'octubre a la primera setmana de desembre). Vola en solitari o en petits grups per àrees obertes. Durant el pas de tardor sovinteja els estols de milà negre.

Voltor (*Gyps fulvus*)

El voltor es trobava entre la fauna del jaciment de Castell Sa Sala (Vilanova de Sau) entorn de 20.900-16.000 anys enrera (VILA, 1987). Es tracta d'una espècie majoritàriament sedentària que efectua certs desplaçaments estivals lluny de les àrees de cria. És possible que el voltor nidifiqués a l'àrea d'estudi fins els segles XVIII-XIX, en què la ramaderia i la pastura lliures eren prou importants. Actualment hi és extingit com a reproductor.

És un ocell en expansió a Catalunya i la resta de la península Ibèrica, d'aparició excepcional a Osona. L'observació d'un individu en vol a la Plana de Vic l'agost de 1997 i un possible exemplar al Vidranès l'abril del 1998 són les úniques aparicions conegudes dels darrers anys.

Aufrany (*Neophron percnopterus*)

L'aufrany és un reproductor rar però regular a Osona des de l'any 1992, als cingles del sector oriental. Només s'ha localitzat una parella d'aufranys amb nidificació segura, i una altra de probable. Des de l'estiu de 1995 també s'observa una parella al Picancel (El Berguedà), que es desplaça per alimentar-se a bona part del baix Berguedà (segons P.Aymerich i J.Santandreu).

Es desconeixen dades històriques anteriors, però durant els anys 80 se sap del cert que no criava als principals cingles de l'àrea d'estudi. Com a única dada coneguda anterior a l'any 92, consta un exemplar immatur capturat i dissecat a Sant Pere de Torelló el maig del 1946.

La protecció de l'espècie a les localitats de cria del Pre-pirineu pot explicar aquesta colonització recent, tot i que està en regressió al conjunt de la península Ibèrica. Possiblement ja havia criat a la zona en temps reculats. Pel reduït nombre d'exemplars presents a l'àrea d'estudi, aquesta espècie és considerada com a molt vulnerable.

Àguila marcenca (*Circaetus gallicus*) Àliga blanca

Migradora comú i nidificant escassa, l'àguila marcenca cria en àrees boscoses d'alzinar, roureda i pineda, si bé requereix els espais oberts (pastures i matolls) per caçar. És més comú com a nidificant a les Guilleries i el Lluçanès. S'ha constatat que ocupa la mateixa zona any rera any per a ubicar el niu.

Durant la migració pot observar-se arreu en petits grups de fins a una desena d'individus. Passa des de la primera setmana de març a l'última d'abril i des de la segona setmana de setembre fins a la primera d'octubre. Excepcionalment, en dues ocasions, s'ha observat els mesos de novembre i desembre. L'augment de la cobertura arbòria de la comarca durant el segle XX pot haver-la perjudicat.

Arpella vulgar (*Circus aeruginosus*)

L'arpella vulgar és un ocell migrador escàs, més comú en el pas pre-nupcial (de març a maig) i amb poques observacions al setembre en el pas post-nupcial. Pot observar-se arreu de l'àrea d'estudi, però sobretot seguint el curs del riu Ter i en els conreus de la Plana.

Arpella pàl·lida (*Circus cyaneus*)

L'arpella pàl·lida passa en migració a l'àrea d'estudi i hi hiverna escassament però regular, amb observacions durant els mesos de novembre a març. És més comú en el pas pre-nupcial. En majoria es tracta d'exemplars hivernants als conreus de la Plana de Vic, on s'estan durant tota l'estació freda. Destaca la seva abundància com a hivernant alguns anys, com ara l'hivern 1996-97, amb un mínim de 22 observacions a la Plana de Vic i una presència regular d'almenys deu individus durant tota l'estació hivernal.

El fet que sigui una espècie hivernant, molt visible i força confiada fa que algunes arpelles pàl·lides caiguin víctimes dels trets, malgrat es tracti d'una espècie protegida: ho testimonien tres arpelles abatudes per la caça entre els anys 1994-1997.

Esparver cendrós (*Circus pygargus*)

Migrador escàs i nidificant accidental, l'esparver cendrós s'observa en migració els mesos d'abril, maig i setembre; és més comú durant el pas primaveral. Es coneixen 3 dades segures de cria: una de l'any 1987 entre Vic i Roda, en un camp de civada; una altra a Prats del Lluçanès, el 1989 en un camp d'ordi; la darrera, el 1998, a Sant Feliu Saserra, en un camp de blat. També se sap d'una cria possible a Sant Julià de Vilatorrada el 1989.

Destaca l'augment de les observacions d'individus adults els últims anys, fet que coincideix amb l'augment de parelles reproductores a Catalunya, molt probablement conseqüència del pla de recuperació de l'espècie al territori català. Al respecte, uns quants esparvers adults s'han observat durant la primavera dels anys 1995-98, establerts en zones de conreus de secà de la Plana de Vic, on possiblement han intentat criar.

Astor (*Accipiter gentilis*) Esparver gros, astor, esparver perdiguer, esparver perdiuair, esparver cogul, àguila blanca, àguila petita

Nidificant comú i sedentari, l'astor ocupa les rouredes, les fagedes i, en especial, els boscos de coníferes. Abunda sobretot a les pinedes del Moianès i el Lluçanès. S'ha detectat densitats d'una parella/10km², considerable si bé inferior a les àrees més favorables de Catalunya, com la Segarra, on assoleix densitats superiors de fins a una parella/4,6 km² (S. Mañosa, com. pers.). Destaquen les observacions repetides a l'hivern pels conreus de la Plana, fora de les àrees boscoses on nidifica.

Esparver (*Accipiter nisus*) Esparver, Esparver petit, astoret, esparveret, esparver blanc

És citat d'uns 5.000 anys enrera (4.940±170 anys BP (MILLAN in CASTANY, 1980)) al jaciment arqueològic de la cova de les Grioterres (Vilanova de Sau). L'esparver es manté com a nidificant comú i migrador parcial a les zones arbrades de l'àrea d'estudi, en especial les rouredes i pinedes. Fora d'època de cria, freqüenta els espais oberts i és quan apareixen exemplars de procedència europea (i probablement pirinenca), que marxen de març a abril. La presència d'esparvers de procedència centreuropea s'ha constatat mitjançant l'anellament.

Aligot (*Buteo buteo*) Aligot, miloca, paparrates, àliga, aguila tova, àguila grossa, esparver de les rates

Sedentari i hivernant comú a tota l'àrea d'estudi, si bé és escàs al centre de la Plana de Vic, l'aligot nidifica a les masses boscoses (rouredes, pinedes i fagedes) i utilitza els espais oberts per caçar. A l'octubre apareixen visitants pirinencs i europeus que es queden durant tot l'hivern. Aquest fet incrementa molt les poblacions d'aligots en certes zones, especialment al Lluçanès nord i a molts indrets de la Plana i el Collsacabra.

Àguila daurada (*Aquila chrysaetos*) Àliga

Es troba entre la fauna del jaciment arqueològic de la cova del Toll (Moià) (ESTÉVEZ, 1980a) i del jaciment de Castell Sa Sala (Vilanova de Sau) (VILA, 1987). Actualment, l'àliga daurada és un rapinyaire divagant, extingit com a reproductor. Fins a finals dels anys seixanta o mitjans dels setanta criava en algunes cingleres del Collsacabra i del límit del Lluçanès amb la Plana de Vic. L'excessiva freqüentació humana i l'alteració dels territoris, en perdre's les zones de conreu i pastura, la caça directa i la disminució de les preses naturals (especialment conill i llebre) la van fer desaparèixer. La construcció de de les preses de Sau i Susqueda va anar acompanyada de la desaparició de l'espècie al Collsacabra.

A l'àrea d'estudi, s'observen individus solitaris divagants, sobretot joves i immaturs, sobretot a les antigues localitats de cria, on deuen trobar l'hàbitat més favorable. No obstant, l'any 1989 es va seguir una parella adulta establitzada al Collsacabra, sense que l'intent de cria prosperés, al ser abatut un dels dos individus a trets d'escopeta. Tot i això, les condicions ambientals s'estimen encara poc favorables, si bé no impossibles, per una recolonització amb èxit de l'espècie. A Catalunya, i especialment a la meitat sud, la població d'àguila daurada ha augmentat els darrers anys i actualment està força estesa.

Àguila calçada (*Hieraetus pennatus*)

Migrador molt escàs i observat de forma irregular, en boscos extensos o envoltats de conreus, les poques observacions, disperses, de l'àliga calçada corresponen als mesos de març, abril i setembre en migració. Tot i tractar-se d'un rapinyaire difícil de detectar en certes èpoques, es considera molt rar i un possible nidificant accidental al sector occidental del Lluçanès i oriental del Berguedà. La cita més antiga de l'espècie correspon a un exemplar mort als anys 1940 a l'Alt Congost.

Àguila perdiguera (*Hieraetus fasciatus*)

Espècie divagant a la major part de l'àrea d'estudi i nidificant rar a l'extrem sud. Hi ha hagut, des de 1984, 9 observacions esparses d'exemplars joves i adults en dispersió. L'any 1972, s'observà una parella adulta al Collsacabra en època de reproducció, l'únic índex de cria al nord de la comarca. Actualment hi ha un possible territori de cria al sud de l'àrea d'estudi, en un indret acinglerat amb vegetació mediterrània, favorable per l'espècie.

De fet aquesta àguila requereix ambients mediterranis oberts, amb cingleres i abundància de preses, factors difícils de coincidir en condicions a l'àrea d'estudi. No obstant, la primavera de l'any 1998 ha reportat tres observacions d'adults d'aquesta espècie: dues a les cingleres orientals de la Plana de Vic i una a Taradell. Aquesta situació pot indicar l'establiment d'individus en aquestes àrees, on podrien intentar criar en els propers anys o,

simplement, pot tractar-se de desplaçaments inhabituals a partir de les àrees de cria més properes.

F. Pandionidae

Àguila pescadora (*Pandion haliaetus*)

Migradora escassa, nidificant als països nòrdics, l'àguila pescadora s'ha localitzat preferentment al curs del Ter, on li és fàcil de capturar carpes i altres peixos. Presenta el pas pre-nupcial molt marcat (des de la tercera setmana de març a la primera d'abril), amb escasses dades post-reproductores (de l'agost i principis de setembre). Les observacions tardorals s'han efectuat en indrets allunyats del curs del riu Ter, fet que indica que també aprofita els colls de muntanya per migrar, com fan molts altres rapinyaires.

O. FALCONIFORMES

F. Falconidae

Xoriguer (*Falco tinnunculus*) Xoriguer, esparver ros, esparver roig, esparver petit, xurriquer, astoret, griller, passafarines, esparver pardaler

Se n'ha trobat restes al jaciment arqueològic del Cingle Vermell (Vilanova de Sau) d'uns 10.000 anys enrera (9.760 +/- 160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)). Avui en dia, el xoriguer és un nidificant comú però relativament poc abundant a l'àrea d'estudi, més freqüent als cingles del Collsacabra, on hi ha una ocupació molt complerta de l'hàbitat disponible. Unes quantes parelles nidifiquen a la Plana de Vic i el Lluçanès en forats d'edificis.

S'ha constatat una regressió en els darrers temps a la Plana, Lluçanès, Moianès i el Congost (CAMPRODON in AYMERICH *et al.*, 1991), si bé sembla que durant els anys 1990 s'ha estabilitzat la població, almenys aparentment. Aquesta davallada coincideix amb l'observada pel conjunt del sud d'Europa entre 1970 i 1990 (TUCKER *et* HEATH, 1994). Part de les parelles de xoriguer són sedentàries, mentre altres abandonen les localitats de cria, un cop finalitzada. S'ha comprovat, mitjançant l'anellament, la dispersió d'individus joves nascuts a Osona cap a terres del Sud de l'estat francès.

Falcó cama-roig (*Falco vespertinus*)

Migrador escàs, del qual se'n coneixen poques dades (tretze observacions entre 1985 i 1995) com per poder afirmar-ne la regularitat. S'ha observat des de l'última setmana d'abril fins a la segona de juny, i principalment durant el mes de maig. Freqüenta els terrenys oberts, sovint parat als fils del telèfon, fet típic de l'espècie. Es va veure un mascle el 6/4/93 a la Quar (Lluçanès), dada excepcionalment primerenca. A la tardor, només s'ha citat a la primera setmana d'agost.

Esmerla (*Falco columbarius*)

Migrador i hivernant escàs però regular. Observat entre octubre i febrer i al maig, en conreus de la Plana de Vic. Destaca la permanència d'alguns pocs exemplars durant tot el període d'hivernada en el mateix indret de la Plana.

Falcó mostatxut (*Falco subbuteo*) Astoret, esparver petit

Migrador poc abundant (abril; setembre-octubre) i nidificant escàs. Cria principalment al Lluçanès i a la part occidental de la Plana de Vic, en àrees arbrades enmig dels conreus. En els darrers tres anys s'han detectat sis territoris de cria amb nidificació segura a la Plana i a les Guilleries, fet que pot indicar un augment de la població reproductora, ja que és fàcil detectar aquest falcó durant la temporada de cria.

Falcó peregrí (*Falco peregrinus*) Esparver blau, falcó

Sedentari i escàs, amb un petit aport de visitants septentrionals, de pas i hivernants, s'estimen 25 parelles nidificants de falcó peregrí a tota l'àrea d'estudi. Es reparteix per les principals zones amb cingleres, tot i que normalment efectua desplaçaments de caça fins al centre de la Plana.

Es considera una espècie vulnerable a Osona, afectada durant la dècada del 1980 per la caça i l'espoli dels nius, si bé la població sembla estable en els darrers anys, probablement degut a què aquestes pressions han davallat o deixat d'existir. La davallada del falcó peregrí a Catalunya i a la resta de la península Ibèrica durant els darrers vint anys no sembla haver afectat a la població de l'àrea d'estudi. Hi ha una població hivernant estable a la Plana de Vic, molt probablement de procedència centre i nordeuropea.

O. GALLIFORMES

F. Tetraonidae

Gall fer (*Tetrao urogallus*) Gall salvatge

Restes de gall fer han estat trobades al jaciment arqueològic del Cingle Vermel (Vilanova de Sau), corresponents a 10.000 anys enrera (9.760 +/-160 anys BP (VILA, 1985)), i al de la cova de les Grioterres (Vilanova de Sau), pertanyents a un estrat de 5.300 anys enrera (5.300 BP +/-180 (MILLAN in CASTANY, 1995)), en una època amb tendències climàtiques atlàntiques i vegetació forestal caducifòlia dominant. Els individus més propers a l'àrea d'estudi es troben actualment entre les Lloses i Gombrèn (el Ripollès), en boscos pre-pirinencs de coníferes. Ocasionalment s'han vist exemplars entre les Lloses i Alps (dades de F. González). Al Ripollès han perdut efectius, tot i que sembla que mantenen l'àrea de distribució (F. González, com. pers.), igual que altres poblacions catalanes (CANUT, 1993).

F. Phasianidae

Perdiu d'Àfrica (*Alectoris barbara*)

La perdiu d'Àfrica és citada al jaciment arqueològic de Castell sa Sala (Vilanova de Sau), corresponent a fa 16.000 anys (VILA, 1987), i al del Cingle Vermell (Vilanova de Sau) uns 10.000 anys enrera (9.760 +/- 180 BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)). Actualment, absent de la península Ibèrica, viu en ambients oberts i rocosos semiàrids del nord d'Àfrica.

Perdiu de roca (*Alectoris graeca*)

La perdiu de roca (*Alectoris cf. graeca*) es trobava entre la fauna del voltant de la cova del Toll (Moià) fa uns 40.000-38.000 anys (Würm II i II-III

(MARCET, 1976; ESTÉVEZ, 1980a)). El mateix tipus de restes, han estat trobades al jaciment arqueològic de Castell sa Sala (Vilanova de Sau), corresponent a uns 16.000 anys enrera (VILA, 1987), i al del Cingle Vermell (Vilanova de Sau), d'uns 10.000 anys enrera (9.760 +/- 160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)). A l'igual que l'espècie anterior, aquesta perdiu ocupava en l'antiguitat una àrea molt més extensa, actualment limitada exclusivament a la Mediterrània oriental.

Perdiu roja (*Alectoris rufa*) Perdiu, perdiu roja, perdigot (el mascle)

La presència de la perdiu roja està documentada a l'àrea d'estudi des de fa uns 10.000 anys, concretament al jaciment arqueològic del Cingle Vermell (Vilanova de Sau) (9.760 +/- 160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)); posteriorment, a la cova de les Grioterres (Vilanova de Sau) (5.300 +/- 180, 4.940 +/- 170 i 2.420 +/- 120 anys BP (MILLAN in CASTANY, 1995)).

Actualment, la perdiu roja és sedentària a tota l'àrea d'estudi i es troba repartida arreu d'Osona en espais oberts, amb densitats molt desiguals, en funció de la gestió cinegètica. L'espècie ha rebut un impacte fort arran de la transformació dels camps de cereal en pastures o boscos i l'aplicació d'herbicides i insecticides, fet constatat al conjunt de la península Ibèrica i a l'estat francès (TUCKER & HEATH, 1994; DÍAZ, ASENSIO & TELLERÍA, 1996).

A la major part d'indrets, ha desaparegut totalment la població autòctona, i només sobreviuen exemplars alliberats cada any per les societats de caçadors, de procedència forània, molt sovint, criats en instal·lacions poc adequades i amb temps insuficient per adaptar-se al terreny, motius pels quals són depredades i caçades fàcilment. Possiblement, tan sols a les parts altes del Montseny i del Collsacabra encara subsisteixin perdisus plenament salvatges. Les mateixes associacions de caçadors han alliberat altres espècies de perdiu (*Alectoris chukar* i *A. graeca*), tot i que sembla que mai s'han arribat a reproduir.

Perdiu xerra (*Perdix perdix*) Perdiu xerra, xerra

Citada al jaciment arqueològic del Cingle Vermell (Vilanova de Sau), corresponent a uns 10.000 anys enrera (9.760 +/- 160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)). Actualment és una perdiu de distribució pirinenca, accidental a l'àrea d'estudi, observada excepcionalment alguns hiverns al Lluçanès: el desembre del 1965, als Munts (Sant Agustí de Lluçanès) i els darrers decennis, a Santa Creu de Joglars (Olost de Lluçanès) i a Sant Martí d'Albars (ORDEIX in AYMERICH *et al.*, 1991).

Guatlla (*Coturnix coturnix*) Gotlla

S'han trobat restes de guatlla al jaciment arqueològic del Cingle Vermell (Vilanova de Sau), corresponents a uns 10.000 anys enrera (9.760 +/- 160 BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)). Estival i nidificant comú en conreus cerealistes de la Plana de Vic, l'abundància de la guatlla varia molt en funció dels anys, tant durant el pas (primaverall: des de la segona setmana de març fins a l'última d'abril; tardoral: última quinzena de setembre) com a l'època de cria, ocasionada en part per les condicions climàtiques hivernals del continent africà.

Ha disminuït molt en els últims decennis a causa de la pressió cinegètica i dels canvis tecnològics de l'agricultura, tendència senyalada pel conjunt de la península Ibèrica (DÍAZ, ASENSIO & TELLERÍA, 1996) i per diversos països europeus (TUCKER & HEATH, 1994), malgrat pugui realitzar fluctuacions anuals. Actualment sembla estabilitzada. No obstant, és difícil diferenciar la població realment salvatge de la que està genèticament alterada pels encreuaments amb individus de granja. Des de mitjans dels anys vuitanta i degut a aquestes barreges, és freqüent observar individus a plè hivern a la Plana i al Lluçanès, fet molt excepcional en la població salvatge.

Faisà (*Phasianus colchicus*) Faisà

Espècie introduïda pel seu interès cinegètic, originari de la Rússia meridional. A la comarca, es van fer les primeres introduccions d'aquesta espècie al notar-se la davallada d'altres espècies cinegètiques del país (conills i perdius) a partir dels anys vuitanta i fins al moment actual. Requereix ambients forestals humits. A Osona s'ha adaptat relativament bé i cria de forma escassa al Collsacabra, a l'extrem est de la Plana de Vic i excepcionalment al Lluçanès. Es comporta com a sedentari.

L'abundància durant l'època de cria depèn dels alliberaments de faisans de cada temporada de caça, que són cada vegada més nombrosos. Així, a tall d'exemple, al vedat de Folgueroles (segons P.Verdaguer), a finals del 1997 es varen engegar 30 faisans per setmana durant, com a mínim, un mes.

O. GRUIFORMES

F. Gruidae

Grua (*Grus grus*)

Migrador primaveral molt escàs però regular, de pas entre les zones d'hivernada al centre-sud de la península Ibèrica i les zones de cria al nord-est d'Europa. Fins als anys noranta es disposava de molt poques dades de l'espècie per una manca de prospecció en l'època, indrets i moments (durant la nit o el crepuscle) adequats. Així, en l'últim decenni, s'han recollit 13 observacions d'estols de grues en migració primaveral, entre mitjans de febrer i finals de març, a més de dues observacions d'individus aïllats que van restar uns dies als conreus del centre de la Plana de Vic. La presència de la grua a Osona es deu, en la majoria dels anys, únicament a estols d'ocells en vol, que no s'aturen ni tan sols per menjar.

F. Rallidae

Rascló (*Rallus aquaticus*)

Migrador escàs, si bé passa molt desaparebut. Localitzat sobretot els mesos d'abril i novembre en els principals cursos d'aigua amb vegetació de ribera herbàcia (canyissars, bogars i jonqueres) de la Plana de Vic, Lluçanès i pantà de Susqueda. Es coneixen només dues àrees de cria probable, les dues situades en canyissars i bogars a la ribera del riu Ter.

Guatlla maresa (*Crex crex*) Gotlla maresa

Actualment és un ocell de presència excepcional a l'àrea d'estudi. Fins cap allà als anys setanta era habitual a Osona, així com altres indrets de Catalunya, com a ocell de pas. La minva de l'espècie coincideix amb una pràctica desaparició com a nidificant a la Península Ibèrica (on sembla haver esdevingut un estiuejant i hivernant ocasional) i a la major part d'Europa per diverses causes, entre les que destaca la destrucció dels seu hàbitat i a la intensificació agrícola: canvis de cultius i collites avançades a la conclusió de la cria (TUCKER & HEATH, 1994).

El coneixement popular de l'espècie i les nombroses citacions de captures per part de caçadors, especialment durant la migració primaveral, fa pensar que la seva presència era molt poc nombrosa però regular en camps de conreu de cereal, marges amb herba alta i camps inundats per les pluges.

La tradició popular diu que la guatlla maresa acompanyava les guatlles en la seva migració (en castellà se l'anomena "guión de codornices"). Aquesta creença probablement es deu a la coincidència de les dues espècies durant el pas i en els mateixos ambients.

Polla d'aigua (*Gallinula chloropus*) Polla d'aigua (o d'aiga), fotxa

Present tot l'any, la població sedentària de polla d'aigua rep un cert aport d'exemplars forans durant l'hivern. Abundant i repartida per gran nombre de cursos i masses d'aigua, especialment a la Plana de Vic, mentre disposi de vegetació protectora (canyissars, bogars, bardisses, bosc de ribera).

Segons el criteri general de pagesos i caçadors, les dècades de 1950 i 1960, la polla d'aigua era un ocell molt rar a Osona, només d'aparició hivernal, fet que no s'ha pogut constatar en altres àrees estudiades. L'expansió més important s'ha produït als anys 1980, tant a la Plana de Vic com al Lluçanès. Destaca la bona adaptació de l'espècie a cursos d'aigua eutròfics o amb un moderat grau de contaminació. Així, la relativa millora de la qualitat de l'aigua va propiciar durant els anys noranta l'increment d'aquest ocell en els cursos dels rius Gurri i Meder al seu pas per Vic.

Fotja (*Fulica atra*)

Visitant escàs a Osona durant l'hivern i el pas de tardor, la fotja ha estat observada localitzadament sobretot a la cua del pantà de Sau i en basses i petits embassaments de la Plana de Vic i el Lluçanès.

O. CHARADRIIFORMES

F. Burhinidae

Tòrlit (*Burhinus oedicnemus*) Tirlot

Migrant rar durant el pas primaveral (des de la segona setmana de març fins a la tercera d'abril) en conreus de secà. L'única citació a Osona els darrers 6 anys és la d'un exemplar sentit en una zona de conreus i bosc el 28-3-98 a Cararac (L'Esquirol) per J. Romero. No obstant, els hàbitats crepusculars i nocturns del tòrlit en poden fer subestimar la presència.

La identificació de l'ocell per part d'alguns pagesos i l'existència d'un nom local ("tirlot"), fa pensar que antigament devia ser menys escàs a Osona. Actualment es troba en regressió a Europa per pèrdua i degradació de l'hàbitat (TUCKER & HEATH, 1994).

F. Charadriidae

Corriol petit (*Charadrius dubius*)

Nidificant escàs i migrador primaveral comú (de la primera setmana de març fins a l'última de maig) als principals cursos d'aigua, el corriol petit cria principalment a les platges de còdols del riu Ter; s'hi han comptabilitzat fins a 5 parelles en 8 Km de riu, entre Torelló i Manlleu, els anys 1980 (BIGAS in AYMERICH et al., 1991). Les observacions de l'espècie durant el 1998 evidencien l'estabilitat de la població de cria al riu Ter. No obstant, pot considerar-se una espècie vulnerable a causa de les extraccions d'àrids, la freqüentació de les zones de cria i la depredació dels nius pels gavians.

Daurada grossa (*Pluvialis apricaria*) Somniafreds

Migrador i hivernant rar i irregular, observable en terrenys de conreu especialment durant els mesos de gener a març. A la primera meitat del segle XX la daurada grossa era relativament comú a les basses o espais inundables, com el Pla de la Mata (Sant Julià de Vilatorrada). En regressió des dels anys setanta, existeixen només dues citacions a la Plana de Vic entre 1989 i 1998.

Fredeluga, *Vanellus vanellus*. Garsa marina, fredeluga, cridafeds, ocell fred.

Hivernant comú, més abundant durant els hiverns freds, la fredeluga és present des de la tercera setmana d'octubre fins a la tercera de març, en terrenys de conreu, erms i pastures d'arreu de la Plana de Vic i el Lluçanès. Forma grups d'unes poques desenes d'exemplars fins a més de 200 ocells.

F. Scolopacidae

Becadell comú (*Gallinago gallinago*) Becadell, escuracananes, becadí

Hivernant comú des de la tercera setmana de setembre fins a la segona de març, el becadell viu associat als cursos d'aigua amb marges fangosos, basses, femers i conreus inundats temporalment. Es distribueix principalment per la Plana de Vic i les àrees més obertes del Lluçanès, tot i que pot ser vist en qualsevol punt del territori, especialment durant la migració.

La informació proporcionada per pagesos i caçadors evidencia una davallada de la població hivernant des dels anys setanta fins a l'actualitat. L'estat actual de l'espècie a Osona sembla confirmar aquesta davallada; només s'observa en llocs molt favorables per a l'espècie i sempre en forma d'individus aïllats.

Becadell sord (*Lymnocyptes minima*) Becadell petit, escuracananes

Hivernant i migrador molt escàs, però de presència regular. Habita rieres, rierols, femers i conreus inundats durant l'hivern.

Les dades i comentaris aportats per ornitòlegs, caçadors i pagesos indiquen un descens de la població hivernant en els darrers decennis. Des de 1983 només consten cinc citacions. S'ha apuntat una davallada de la població

nidificant de les illes britàniques i alguna altra regió europea, causada per l'alteració dels hàbitats (TUCKER & HEATH, 1994).

Becada (*Scolopax rusticola*) Becada

Nidificant molt escàs i localitzat al Pre-Pirineu, Collsacabra, Guilleries i Montseny, més comú com a migrador i hivernant arreu del territori, la becada és present des de la tercera setmana d'octubre fins a la primera d'abril. La població reproductora a l'àrea d'estudi forma part del límit meridional de l'àrea de cria a Europa, junt amb el centre i nord-oest peninsular.

Habita ambients centroeuropeus: llindars de fageda i roureda, plantacions de coníferes, avellanoses amb pastures humides, boixedes i landes. Pot abandonar les àrees d'hivernada si el terreny es glaça, i aparèixer per àrees menys habituals.

És molt sensible a alteracions de l'hàbitat, com poden ser els treballs forestals. La població de becada sembla estable o amb tendència a la baixa, amb grans variacions depenent dels anys. Des de 1995 s'ha constatat un augment de la persecució per part de gran nombre de caçadors i col·lectius de caça de competició; aquesta situació demana amb urgència una normativa específica per a regular la caça de la becada. A l'estat francès s'ha notat una baixa important de la població hivernant causada per una caça excessiva (HENDERSON *et al.*, 1993).

Gamba roja (*Tringa totanus*)

La gamba roja és una migradora regular i poc abundant, més habitual durant el pas pre-nupcial, des de la tercera setmana de març a la segona de maig. Del pas post-nupcial, només se'n coneixen unes quantes dades del setembre. Distribuïda sobretot pel Ter i afluent principals.

Gamba verda (*Tringa nebularia*)

La gamba verda és una migradora escassa, més corrent al pas primaveral (des de la tercera setmana de febrer fins a l'última d'abril) que al tardoral (setembre). Localitzada principalment al riu Ter, també s'observa al Ges i en algunes basses aïllades de la Plana.

Xivita (*Tringa ochropus*)

Limícol de pas comú i regular, la xivita s'observa des de la primera setmana de març fins a la segona de maig durant el pas primaveral i des de la primera setmana de juny fins a la primera de novembre en el pas de tardor. Destaca l'augment de la població migrant al mes d'agost.

Visita els cursos fluvials, les riberes de basses i embassaments, els camps i els prats inundats a la vora de punts d'aigua, i fins i tot els femers.

Valona (*Tringa glareola*)

Ocell de pas escàs, la valona és present a les vores dels rius principals, i sobretot en basses, acumulacions d'excrements ramaders i conreus inundants de la Plana. La seva observació és regular durant els anys, però en molt poc nombre, des de la tercera setmana de març fins a l'última de maig al pas primaveral i des de la segona setmana de juliol fins a la primera d'octubre al pas de tardor.

Xivitona vulgar (*Actitis hypoleucos*) Polleta d'aigua, becadell

La xivitona vulgar és molt comuna als cursos i vores de masses d'aigua a l'època de pas, especialment post-nupcial, si bé se la pot detectar tot l'any en poc nombre. El major flux de pas s'esdevé els mesos d'abril, maig, agost i setembre. Repartida arreu de la comarca, si bé abunda més al Ter, on s'ha apuntat la possibilitat de la seva nidificació arrel d'observacions de parelles estiuejants (AYMERICH, 1991). Ha criat a localitats veïnes del Ripollès i la Garrotxa. L'alteració de les riberes a Osona pot ser un impediment perquè s'hi estableixin reproductors.

Apareix en forma d'exemplars isolats, parelles i petits grups, de fins a 30 ocells. L'anellament ha pogut demostrar la procedència nord-europea (Finlàndia, Suècia, Dinamarca, Nord d'Alemanya) d'alguns individus capturats en migració post-nupcial.

Becut (*Numenius arquata*)

Aquest limícol de mides grans ha estat observat de manera excepcional durant l'hivern (quatre citacions entre 1989 i 1997), sempre en àrees de conreus de cereals i farratgers, en zones molt obertes.

F. Laridae

Gavina vulgar (*Larus ridibundus*) Gavina

Migradora escassa i hivernant rara. Observable sobretot al pas pre-nupcial (des de la primera setmana de març fins a la segona de maig), escasseja al post-nupcial (major part d'observacions al novembre). Es troba al riu Ter i a l'embassament de Sau on freqüenta els conreus prop del riu.

A Manlleu hi hiverna regularment des de finals dels anys setanta. Actualment s'hi concentren fins a una quarantena d'individus. Excepcionalment, s'hi veuen a l'estiu (4 exemplars el juliol de 1997 observats per A. Pedro). Realitza moviments empesa per les onades de fred. En aquests casos i ocasionalment, s'han arribat a comptabilitzar estols d'uns pocs centenars d'exemplars.

Gavià argentat (*Larus cachinnans*) Gavina, gaviota

Colonitzador recent i present tot l'any a l'àrea d'estudi, la primera notícia coneguda del gavià argentat data de l'any 1963 a Torelló i la primera cria segura és del 1983 a Manlleu. El seu nombre va anar en augment i actualment crien desenes de parelles per les immediacions del riu Ter i als nuclis urbans de les seves vores, com Manlleu, Roda de Ter i Torelló. Des de l'any 1983 també ha colonitzat casc urbà de Vic, on el 1997 hi havia un total de 8-10 parelles nidificants. Al pantà de Sau, i secundàriament a Susqueda, s'hi apleguen centenars d'exemplars, entre adults, immaturs i joves de l'any, la gran majoria no reproductors a l'àrea d'estudi. La màxima concentració es dona a l'hivern, quan s'hi han arribat a comptar fins a 4.000 exemplars (1997).

L'expansió del gavià argentat pel riu Ter ha estat motivada pel nombre creixent de parelles de la colònia de cria de les illes Medes durant els anys vuitanta, una de les més importants del Mediterrani, que per un efecte de sobrepoblació van remuntar el curs del riu. El tancament dels nombrosos abocadors incontrolats d'escombraries, una de les principals fonts d'aliment, no

sembla haver afectat sensiblement la població nidificant, que ha pogut trobar recursos tròfics suficients en els conreus, els peixos del Ter (principalment carpes), les plantes de tractament de residus orgànics i, especialment, l'abocador comarcal d'Orís. Això sí, possiblement degut a una major dispersió de les fonts d'aliment, els grans estols de gavians que freqüentaven la Plana de Vic fins als anys 1992-1993, han disminuït en nombre. No obstant, l'abundor d'aquests ocells al conjunt de l'àrea d'estudi es manté, amb tendència a l'augment de parelles reproductores.

O. COLUMBIFORMES

F. Columbidae

Colom roquer (*Columba livia*) Colom

Documentat al jaciment arqueològic del Cingle Vermell (Vilanova de Sau), d'uns 10.000 anys d'antiguitat (9.760 +/- 160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)), això permet pensar que el colom roquer era present des d'antic a les zones acinglerades d'Osona en estat salvatge. Algunes varietats de la subespècie domèstica d'aquest colom (*Columba livia domestica*) han estat introduïdes als principals nuclis urbans de la Plana de Vic (Vic, Manlleu, Torelló, Centelles, Taradell, etc.), en algunes poblacions del Lluçanès (Olost) i en alguns masos, procedents de cria en captivitat.

La introducció en gran nombre en pobles i ciutats data, com molt antic, de mitjans d'aquest segle, i en alguns pobles del Lluçanès, de finals dels anys 70. Es comporta com a sedentari i ocupa preferentment el casc històric de les poblacions, on la seva presència és cada vegada més contestada, a causa de les acumulacions d'excrements en els elements arquitectònics. No es coneix cap nucli de població assilvestrat, si bé se sap que n'hi va haver almenys una als cingles del Collsacabra.

Xixella (*Columba oenas*) Tudó petit, xixella, tudó de pas, colom bosquetà

Aquest colom és present tot l'any en poc nombre i de manera dispersa. Pot criar en petites colònies, que abandonen un cop els polls de l'última niuada han volat, a finals d'agost o principis de setembre. A partir de llavors formen grups erràtics, mai gaire nombrosos. Entre desembre i març s'estableixen de nou al territori i inicien la posta a partir del març, i com a molt tard, fins al maig.

Habiten espais oberts amb petites arbredes o bosc obert, amb especial preferència per les arbredes de roure martinenc amb arbres vells i envoltades de conreus de la Plana de Vic i el Lluçanès.

Tudó (*Columba palumbus*) Tudó, tudó gros

Citat en el jaciment del Cingle Vermell (9.760 +/- 160 BP) (ESTÉVEZ, 1980) i al de la Cova de les Grioterres (4.940 +/- 170 anys BP (molt abundant), 4.800-4.000 BP i 2.420 +/- 120 BP (MILLAN in CASTANY, 1995)). El tudó és present tot l'any a l'àrea d'estudi, amb l'aport d'exemplars forans de pas o hivernants. El pas de tardor s'efectua entre la primera setmana de setembre i la segona de novembre. Abundant, ocupa tot tipus de boscos i arbredes on cria.

Mostra una certa preferència pels sots i torrenteres, sobretot en els alzinars, on troba arbres grossos i major tranquil·litat.

Els joves formen estols a partir del juliol, que poden arribar a uns quants centenars d'individus en àrees de conreus. A l'hivern els adults també s'agrupen i freqüenten els conreus i pastures, si bé bona part de l'alimentació està constituïda per glans. La població sembla estable, tot i la pressió cinegètica.

Tórtora turca (*Streptopelia decaocto*) Tórtora mesclada, tórtora grossa

Colonitzador europeu recent (darrera meitat del segle XX) procedent d'Àsia. La primera cita de cria a Osona correspon al 1984 a Taradell (BAUCCELLS, in AYMERICH *et al*, 1991). A partir de llavors, i progressivament fins al 1993, va colonitzar ràpidament la gran part dels espais enjardinats de poblacions i urbanitzacions del sud i centre de la Plana de Vic, així com les arbredes dels masos.

Es comporta majoritàriament com a sedentari, amb una fenologia de cria del tot irregular, observant-se naixements fins i tot al mes de desembre. Per fer el niu prefereix les coníferes (cedres, avets, pins, xiprers, etc.). El 1993 va arribar al Berguedà, observant-se aquell any ja a Berga i Avià (segons P.Aymerich i J.Santandreu). Actualment, també cria al nord de la Plana de Vic i al Bisaura, localitats on és menys abundant. El seu procés expansiu continua: s'ha constatat la primera observació de l'espècie a Prats de Lluçanès l'hivern de 1997-1998 (F.Comas, com. pers.).

Tórtora (*Streptopelia turtur*) Tórtora, tórtera, tórtora de bosc, tórtola, torta.

Espècie estival relativament comú. Comença a arribar l'última setmana de març i s'observa fins a la primera setmana d'octubre. Cria en ambients arbrats més aviat oberts i càlids: boscos clars, arbredes, boscos de ribera i vorades de bosc. Per alimentar-se també freqüenta els conreus i les pastures.

Sembla més abundant al sector occidental de l'àrea d'estudi, que disposa de masses forestals més fragmentades pels conreus. Destaca l'agrupament de tórtores a finals d'estiu a la Plana de Vic i sobretot al Lluçanès, formant estols d'ocells majoritàriament joves que poden arribar a uns quants centenars d'individus.

Ha reduït considerablement els seus efectius en els últims decennis, fet constatat arreu d'Europa, fins al punt de passar d'abundant a ser relativament escassa. Les causes del declivi generalitzat són la destrucció de la vegetació dels marges dels conreus, l'ús d'herbicides (que limiten les fonts d'aliment) i la sequera als quaters d'hivernada africans (TUCKER & HEATH, 1994).

O. PSITTACIFORMES

F. Psittacidae

Cotorra argentina (*Myiopsitta monachus*)

Espècie assilvestrada, originària d'Argentina i escapada de la captivitat, abundant a Barcelona i altres ciutats ibèriques, sobretot del litoral

mediterrani, on habita els parcs i els jardins. A Osona, s'ha començat a detectar amb una certa freqüència des de principis dels anys vuitanta. Fins a mitjans dels anys noranta, sempre es tractava d'individus solitaris, escapats de gàbies, que mai arribaven a adaptar-se al territori.

La cotorra argentina cria a la Plana de Vic tot just des de l'any 1994, en una devesa de Calldetenes (UTM 4242), en forma de parelles aïllades que romanen tot l'any al mateix indret; al moment actual (1998) s'ha observat altres parelles en època de cria: a Folgueroles (UTM 4343), Sant Vicenç de Torelló (UTM 4057) i Vic (UTM 3841). Viu en zones rurals i ajardinades, niuant a les barbacanes de les cases o als arbres. Viu en parcs, jardins i zones rurals, on construeix un niu molt voluminós fet de branquillons que situa a les barbacanes de les cases o als arbres. Sembla que l'absència d'hiverns freds en els últims anys ha ajudat a l'adaptació d'aquesta cotorra.

Ocasionalment, també s'observen exemplars escapats d'altres espècies de cotorres, lloros i periquitos, que fins ara mai han constituït cap nucli poblacional.

O. CUCULIFORMES

F. Cuculidae

Cucut reial (*Clamator glandarius*)

Ocell escàs, estival i de pas, del qual només es coneixen vuit àrees regulars de nidificació entre 1987 i 1997, distribuïdes especialment per les rouredes envoltades de camps de la Plana de Vic, el cucut reial és observat a partir de l'última setmana d'abril. Els adults marxen abans d'acabar el juliol, mentre els joves s'estan aquí fins a la tercera setmana de setembre. Localitzat en zones boscoses obertes, arbredes, boscos de ribera i pollancredes, indrets on hi ha nius de garsa, els quals parasita. El creixement dels polls de cucut reial és més ràpid que els de l'espècie hostatjadora, cosa que els dona avantatge respecte els polls menors en la competència per l'aliment.

Sobta l'escassetat d'aquesta espècie al ser un paràsit de la garsa (*Pica pica*), molt abundant a la Plana de Vic. Aquest fet podria explicar-se pel clima fred de la Plana de Vic, que no beneficia la termofília del cucut reial (a Catalunya es distribueix principalment per sobre els 4° C de mitjana de gener, MUNTANER *et al.*, 1883), que arriba a Osona quan la garsa està finalitzant la posta.

Cucut (*Cuculus canorus*) Cucut

Estival i abundant, el cucut és vist des de la tercera setmana de març fins a la segona de setembre. Habita els ambients forestals: rouredes, fagedes, alzinars, pinedes, boscos de ribera, arbredes, bardisses, brolles arbrades i els grans espais enjardinats. Mostra una certa preferència per les rouredes i altres masses caducifòlies. Parasita els nius d'una gran varietat d'ocells passeriformes (veure VIGUÉ in AYMERICH *et al.*, 1991).

Destaca l'abundància d'aquesta espècie en tots els hàbitats d'Osona, detectable fàcilment pel seu cant fort, molt conegut popularment. La fase marró de plomatge, més escassa que la grisa, ha estat observada només sis vegades.

O. STRIGIFORMES

F. Tytonidae

Òliba (*Tyto alba*) Òliba, xibeca.

Sedentària i estesa per la major part del territori, l'òliba ocupa les zones obertes amb assentaments humans a la vora i evita les grans extensions boscoses. Niu en cases de pagès (habitades o abandonades), esglésies, torres, sota ponts i molt rarament en forats d'arbre i cingles.

Actualment l'òliba és poc abundant i amb tendència a perdre efectius. Així, ha desaparegut de molts masos i esglésies on criava fins fa pocs anys. Durant els anys 1995 i 1996 es va realitzar un seguiment exhaustiu de la població nidificant a Osona, estimant-la en 100 parelles, amb un aport d'individus a l'hivern procedents del continent europeu (dades de J.Baucells i R.Pou). L'abandonament rural, el tancament de vies d'entrada als edificis (com ara les esglésies), l'atropellament, la intoxicació per raticides i la caça directa són factors causants de la davallada. De tota manera, aquest rapinyaire s'adapta fàcilment als canvis en els edificis (obres, reformes) i retorna ràpidament a les construccions restaurades, si se li deixa algun racó fosc per a fer-hi el niu. La seva adaptabilitat explica que continuï tan repartida.

Es disposa d'estudis molt complets sobre d'alimentació de l'òliba a Osona (CULÍ, 1984).

Taula núm. Anàlisi de l'alimentació l'òliba (*Tyto alba*) a Osona

Espècie	Nombre total de preses	% del nombre de preses capturades
<i>Crocidura russula</i>	537	17,95
<i>Sorex araneus</i>	32	1,07
<i>Suncus etruscus</i>	8	0,27
<i>Sorex minutus</i>	60	2,01
<i>Apodemus sylvaticus</i>	1.061	35,46
<i>Mus spretus</i>	265	8,86
<i>Mus musculus</i>	38	1,27
<i>Mus sp.</i>	38	1,27
<i>Microtus duodecimcostatus</i>	592	19,79
<i>Microtus agrestis</i>	74	2,47
<i>Microtus sp.</i>	1	0,03
<i>Clethrionomys glareolus</i>	4	0,13
<i>Rattus rattus</i>	3	0,10
<i>Rattus sp.</i>	8	0,27
<i>Elyomys quercinus</i>	3	0,10
Sargantanes	4	0,13
Ocells	228	7,62
Rat-penats	1	0,03
Insectes	13	0,43
Total de preses	2.992	100

Font: CULÍ, RIERA & SOLÀ, 1989

F. Strigidae

Xot (*Otus scops*) Xuta, xot

Estival, el xot és observat de la primera setmana de març a l'última de setembre, i excepcionalment a l'última d'octubre. Viu en zones arbrades poc denses: bosquets, arbredes, boscos de ribera i jardins, fins i tot a l'interior dels nuclis urbans.

Està repartit de forma abundant arreu d'Osona, però sembla que escasseja al Lluçanès, on s'ha rarificat molt, sense causa aparent. Evita grans extensions de bosc i muntanya, per això és absent a bona part de les Guillerries, Collsacabra i Montseny. Niu en forats d'arbres, parets o dins de les caixes-niu. A la Plana de Vic és freqüent que ocupi nius vells de garsa, a l'igual que el mussol banyut (*Asio otus*).

Duc (*Bubo bubo*) Duc, gran duc, duc gran

Sedentari, el duc habita les petites cingleres o tallats de roca, amb forats o petites baumes resguardades, on amaga el niu. Poc abundant, si bé és més comú del que sembla. Es troba ben representat a la Plana de Vic, en especial per les petites serralades que l'envolten, on no manquen indrets adequats on criar. En aquesta zona s'han trobat diversos territoris contigus i densitats considerables durant els anys 1989-1996. La població total d'Osona s'estima en 40 parelles reproductores (segons J.Baucells i R.Pou).

Requereix espais oberts on caçar; per això escasseja a les Guillerries i el Montseny, on el territori és molt boscós. Es veu afavorit per l'activitat rural i els abocadors d'escombraries, on troba rates en abundància. Sembla ser, però, que el tancament dels abocadors incontrolats de la comarca durant els anys 90 no ha afectat a la població, ja que s'ha pogut comprovar que les parelles reproductores properes als antics abocadors, es conserven.

Destaca l'alta mortalitat juvenil, provocada principalment per la caça directa i les línies elèctriques. Així ho demostren els almenys 15 ducs morts a Osona per aquestes causes durant els anys 1991-1996. Els individus joves fan desplaçaments dispersius considerables a la recerca dels territoris on establir-se. Així, joves anellats a la Plana de Vic s'han recuperat al Cadí i els cingles del Bertí.

El duc s'alimenta sobretot de rates (58%), conill (18%), rosegadors petits (8%) i d'ocells de mida mitjana (6%). El 10% que resta correspon a preses prou variades com ara els eriçons, rapinyaires nocturns com l'òliba, el mussol banyut, milans i aligots (dades del Pre-Pirineu de E.Solà i de la Plana de Vic de J.Baucells).

Mussol (*Athene noctua*) Mussol, muriu

El mussol comú és sedentari i moderadament abundant a Osona, on ocupa bàsicament la Plana de Vic i el Lluçanès, si bé els seus efectius s'han reduït força en els últims decennis arrel de l'abandonament del camp, la caça directa i l'atropellament a les carreteres. Requereix espais oberts i l'afavoreix l'activitat rural, gràcies a la qual captura abundants insectes, micromamífers, ocells i altres petites preses.

Manté efectius considerables a la Plana de Vic i el Lluçanès. No obstant, el mussol comú va entrar en regressió a partir de la segona meitat del segle XX arrel de l'abandonament del camp, la caça directa i la mortalitat juvenil a les carreteres. Durant els anys noranta s'ha mantingut la tendència i s'han perdut diverses parelles, tot i que continua repartit arreu del territori. A la Península Ibèrica i altres regions europees està disminuint el nombre de mussols comuns des de fa 30-40 anys per l'abús de plaguicides, alteració de l'hàbitat (per exemple, pèrdua de grans arbres amb cavitats on fa el niu) i atropellaments (TUCKER & HEATH, 1994).

Gamarús (*Strix aluco*) Basaroca, gamarús, busaroca, bisaroca, bujaroca, miloca

Sedentari a tota l'àrea estudiada, el gamarús es distribueix per les àrees forestades de tota mena i és abundant al Pre-Pirineu, Collsacabra, Guilleries, Montseny i Lluçanès. Escasseja a la Plana de Vic. És habitual que ocupi masos, preferentment les seves badius, on hi fa el niu.

La població a l'àrea d'estudi, com a la resta de Catalunya, es considera estable amb tendència a augmentar. Un estudi realitzat el 1995 en una àrea boscosa de Sagàs (el Lluçanès) va establir una densitat d'una parella per 0,8 Km² (dades de F.Comas i N. Pont). Una densitat similar s'ha controlat a la zona de Bracons-La Grevolosa (Serralada Transversal) (segons E.Solà). A Osona es troben les dues varietats de plomatge, la grisa i la marró.

Mussol banyut (*Asio otus*) Duc petit, xabeca, xibeca, babeca, basaroca

S'han trobat restes d'aquesta espècie al jaciment neolític de les coves de les Grioterres (Vilanova de Sau) (4.940+/-170 anys BP (MILLAN in CASTANY, 1980)). Els hàbits reservats del mussol banyut el fan passar força ignorat, però es tracta d'un nidificant i hivernant comú. Cria en bosquetons i grups d'arbres isolats (preferentment alzina i pi pinyer) enmig de conreus, en els quals s'alimenta. En indrets de la Plana de Vic amb bones densitats de micromamífers assoleixen produccions de polls considerables, de fins a 6 joves.

És principalment sedentari a Osona amb una aportació d'individus nòrdics a l'hivern. La població nidificant a la Plana de Vic és estable i s'estima en 35-50 parelles, arrel de les prospeccions efectuades durant els anys 1984-1997 (J. Baucells i R. Pou). Apareix també amb certa abundància al Lluçanès i a les serres que envolten la Plana, i rarament a les Guilleries, el Collsacabra i el Montseny.

A l'hivern es concentra en petits grups, probablement familiars, que reposen durant el dia a l'interior del bosc i es dispersen a caçar pels conreus a partir del crepuscle. El comportament d'una colònia hivernant i l'alimentació del mussol banyut han estat ben estudiades a Osona (SOLÀ, 1984; SOLÀ, 1985). Destaquen el manteniment del territori de les diferents parelles al llarg dels anys i el seu sedentarisme, ja que no es mouen durant tot l'any dels boscos on nidifiquen.

Taula núm. Anàlisi de l'alimentació d'una colònia de mussol banyut (*Asio otus*) nidificant a Osona

Espècie	Nombre total de preses	% del nombre de preses capturades
<i>Crocidura russula</i>	1	0,7
<i>Apodemus sylvaticus</i>	18	11,9
<i>Mus musculus</i>	1	0,7
<i>Mus spretus</i>	13	8,6
<i>Mus sp.</i>	8	5,3
<i>Microtus duodecimcostatus</i>	91	60,3
<i>Microtus agrestis</i>	5	3,3
<i>Rattus sp.</i>	1	0,6
<i>Passer domesticus</i>	11	7,3
<i>Passer montanus</i>	1	0,7
<i>Erithacus rubecula</i>	1	0,7
Total de preses	151	100

Font: CULÍ, RIERA & SOLÀ, 1989

Mussol emigrant (*Asio flammeus*)

Rapinyaire nocturn de pas i possible hivernant molt escàs a Osona, el mussol emigrant és observat a la Plana de Vic i el Collsacabra en zones de conreu i mata baixa, durant els mesos d'octubre i novembre. Probablement, i degut a la dificultat de detectar-lo durant la migració, la seva presència a la comarca és regular i més nombrosa del que sembla.

O. CAPRIMULGIFORMES

F. Caprimulgidae

Enganyapastors (*Caprimulgus europaeus*) Enganyapastors, siboc, covaterres

L'enganyapastors és un ocell insectívor nocturn únicament estival, present des de la tercera setmana d'abril fins a l'última de setembre. Força abundant a les falades de serralades i turons secaners, requereix espais oberts forestals, amb una certa cobertura vegetal en forma d'arbusts dispersos o fullaraca; se'l troba en clarianes i llindars de bosc, comunitats arbustives laxes i masses arbrades clares.

És molt abundant al Lluçanès. Apareix en poc nombre als conreus de la Plana de Vic. A resaltar la població d'enganyapastors del bosc cremat de Taradell, que va ser colonitzat a partir del tercer i quart any de l'incendi (anys 1986-87), quan la vegetació arbustiva tenia una recobriments considerable. Actualment es mantenen els efectius en un nombre important (segons J. Baucells). S'ha comprovat mitjançant l'anellament el retorn de diversos individus d'un any per l'altre al mateix indret de cria (dades del GACO).

O. APODIFORMES

F. Apodidae

Falciot negre (*Apus apus*) Falcia, falciot, falzida, falzia, falcia negra, magall

S'han trobat restes de falciot al jaciment arqueològic del Cingle Vermell (Vilanova de Sau) corresponents a uns 10.000 anys enrera (9.760+/- 160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)), que ja debia correspondre a una colònia nidificant als cingles.

Estival, observat des de l'última setmana de març fins a l'última de setembre, el falciot és molt abundant i repartit arreu d'Osona. Ocupa tots els nuclis urbans, així com molts masos i diverses cingleres. Pel fet de ser una espècie que es desplaça a molta distància amb rapidesa, se'l pot observar en qualsevol punt durant l'època de reproducció, encara que no sigui una zona apta per a la cria.

Anualment, des de l'any 1985, el Grup d'Anellament Calldetenes-Osona efectua el seguiment de la colònia de falciots nidificant a Vic, a les muralles de Pere IV. Entre altres aspectes de la biologia de cria i migratòria, s'ha comprovat un alt grau de fidelitat de la parella, el mateix emplaçament del niu, any rera any; i la llarga longevitat de l'espècie: com a mínim, assoleix els 12 anys de vida. La notable estabilitat d'aquesta població ha patit un daltabaix la primavera del 1998: es va trobar 10 adults morts al niu per causes encara poc clares (dades del GACO).

Taula . Evolució del nombre de falciots adults (anellats i controlats la darrera setmana de juny) de la muralla de Pere IV de Vic, des del 1986 fins al 1998 (dades del Grup d'Anellament Calldetenes-Osona)

Any	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Nombre d'exemplars	24	33	17	27	34	24	21	17	24	30	19	26	10

Ballester (*Apus melba*) Falcia, roquerol de roca

Hom coneix l'existència del ballester a l'entorn del jaciment arqueològic del Cingle Vermell (Vilanova de Sau) uns 10.000 anys enrera (9.760 +/- 160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)), i que ja devia correspondre a exemplars reproductors als cingles.

Estival i present des de la primera setmana d'abril fins a la primera d'octubre, el ballester habita les grans cingleres i, en poc nombre, les torres de campanar. Abundant al Collsacabra i les Guilleries, menys comú a l'alt Congost i escàs a la resta de l'àrea d'estudi. Forma colònies petites de cria, d'unes 15-30 parelles, a les parts més altes de les cingleres.

Per alimentar-se pot allunyar-se varis quilòmetres de l'indret on té el niu, i llavors ser observat en llocs poc propicis per a la cria, per exemple sobre

les grans masses forestals de les Guilleries i el Montseny. Apareix en migració arreu de l'àrea d'estudi, menys comú al centre de la Plana de Vic.

O. CORACIIFORMES

F. Coraciidae

Gaig blau (*Coracias garrulus*)

El gaig blau només s'ha observat en cinc ocasions, quatre durant el pas primaveral del mes d'abril i una el mes de setembre, en migració de tardor. Ocell estival a Catalunya, cria a l'Empordà i a les comarques de Ponent. Al territori estudiat se l'ha vist en àrees obertes i seques dels voltants de la Plana de Vic. Tot i que és una espècie de fàcil detecció, es creu que el seu pas és molt escàs però segurament regular.

F. Alcedinidae

Blauet (*Alcedo atthis*) Botiguer, blauet

Escàs i localitzat pels principals cursos d'aigua amb abundància de petits peixos, el blauet resisteix un cert grau d'eutròfia sempre i quan no li manqui la pesca. A tall d'exemple, en un tram del riu Ter prop de Torelló -abans d'emprendre mesures de sanejament- hi havia una densitat de 4 parelles en 6km de riu (BIGAS in AYMERICH *et al.*, 1991). La seva regressió en els últims decennis ha estat localment forta, a causa de la contaminació dels cursos fluvials. Així, a la part baixa de la riera de Merlès, on era freqüent fins a finals dels anys 80, no hi restava cap parella nidificant el 1997 (segons P.Aymerich i J.Santandreu). La contaminació de l'aigua juntament amb els hiverns severos també han afectat la supervivència dels blauets a Europa (TUCKER & HEATH, 1994).

Nidifica regularment al riu Ter, al Ges i a altres afluent que voregen la Plana de Vic. També cria en algunes rieres del Lluçanès i l'Alt congost.

S'ha comprovat l'afluència d'una població de pas (a la primavera de la primera setmana de març a la segona d'abril; a la tardor de la segona de setembre a la segona d'octubre) i hivernant (des de l'última setmana d'octubre fins l'última de febrer) poc nombroses. En pas o a l'hivern se'l pot observar en qualsevol punt d'aigua, sigui rierol, torrent o bassa i fins i tot en femers.

F. Meropidae

Abellerol (*Merops apiaster*) Abellerol, ocell de la pluja, cridafreds

Estival i migrador comú, el pas primaveral de l'abellerol transcorre des de segona setmana d'abril fins a l'última de maig, i el tardoral des de l'última setmana de juliol fins a la tercera de setembre. Destaca el gran nombre d'individus observats durant el pas tardoral.

L'abellerol ocupa els espais oberts i cria en els marges de terra i terrasses fluvials, sovint en antigues sorreres. S'alimenta d'abelles i altres insectes alats que captura al vol. Ha colonitzat l'àrea d'estudi com a nidificant els darrers decennis; fins als anys 80 era només un ocell de pas i poc conegut. Les primeres notícies de cria d'àrea d'estudi corresponen al sud del Lluçanès

durant la dècada de 1970: el 1977 ja hi havia establerta una colònia amb una trentena de galeries de nidificació vora la riera de Merlès, a Santa Maria d'Oló. L'any 1985 es va conèixer el primer niu de la Plana, a Calldetenes (AYMERICH & BAUCCELLS in AYMERICH *et al.*, 1991). A partir de llavors, es va anar expansionant: ja a finals dels anys 80, estava força estès per la Plana de Vic i el Lluçanès.

Actualment continua el procés expansiu i es coneixen més de 25 colònies de cria força poblades repartides per la Plana de Vic i 10 més al Lluçanès. Es troba en procés expansiu als estats espanyol i francès (TUCKER & HEATH, 1994).

F. Upupidae

Puput (*Upupa epops*) Puput, puputa

Estival, se l'observa des de la segona setmana de febrer fins a la segona de setembre. Habita els espais agrícoles i els afores dels pobles, masies i jardins. Cria en forats d'arbre i d'edificis (masos i granges).

Moderadament abundant, s'ha apuntat la disminució d'efectius durant els anys setanta i vuitanta, probablement relacionada amb la intensificació de les pràctiques agrícoles. S'hauria d'estudiar l'evolució de les poblacions d'aquesta espècie ja que, coincidint amb el criteri de molts pagesos entrevistats, cada vegada és més escassa.

O. PICIFORMES

F. Picidae

Colltort (*Jynx torquilla*) Tantarantana, la Trapa, la Rabiosa, la Trista, l'Arimanya

Estival i poc abundant, el colltort s'està per aquestes latituds des de la primera setmana d'abril fins a la primera d'octubre. Es reparteix pels ambients arbrats, amb preferència poc densos: boscos clars, arbredes, pollancredes, boscos de ribera, parcs i jardins.

S'ha constatat una gran variació del nombre de parelles nidificants a Osona segons la temporada de cria: tots els indicis de reproducció a la comarca s'han realitzat els anys 1988 i 1990. Aquest fet sembla indicar que la població de colltort fluctua en funció dels anys. Això pot tenir relació amb la mortalitat durant la migració i a l'hivern (HÖLZINGER, 1987). A nombrosos països europeus s'ha notat un cert declivi poblacional al període 1970-90 causat principalment per la minva tròfica (formigues) arrel de la intensificació agrícola (TUCKER & HEATH, 1994).

Picot verd (*Picus viridis*) Picot, pigot, pigot verd

Sedentari i molt comú a l'àrea d'estudi i repartit arreu dels ambients arbrats: pinedes, rouredes, fagedes, boscos de ribera, arbredes, plantacions de coníferes i pollancre, parcs i jardins, el picot verd freqüenta els alzinars quan són prou madurs o hi troba torrenteres amb arbres de ribera prou grans. S'han trobat nius en alzina, roure, faig, pollancre, pi roig, acàcia, freixe, pomera, cirerer, etc., aquests quatre últims en arbredes de masos.

Distribuït en densitats baixes a les grans àrees boscoses (per exemple, a les Guilleries i el Montseny), prefereix les zones obertes amb arbres vells i dispersos o bé boscos madurs, on cohabita amb el picot garser gros (*Dendrocopos major*). En aquests casos, sembla que la competència entre les dues espècies queda atenuada pel fet que el picot verd s'alimenta preferentment al terra i el picot garser gros ho fa als arbres. Utilitza sovint forats de parets de masos com a lloc per a dormir.

Les poblacions de picot verd semblen estables, tot i que a diferents regions europees s'ha senyalat una certa pèrdua d'efectius, atribuïble, entre altres causes, a tales abusives i baixa disponibilitat de formigues, base del seu aliment (TUCKER & HEATH, 1994).

Picot negre (*Dryocopus martius*) Picot negre

El picot negre fins a l'any 1995 era considerat molt escàs i localitzat als boscos obacs de fageda i mixtes de pi roig i faig a tota la franja situada entre Osona i el Ripollès, des d'on s'estenia cap al nord. No obstant, al Vidranès ja era conegut des d'antic. A partir de l'any 1995 es va constatar una colonització del nord de l'àrea d'estudi, coincidint amb una expansió generalitzada a totes les comarques pre-pirinenques, d'Osona al Solsonès.

Els primers territoris coneguts corresponen a la Portella (el Berguedà) i la бага de Bellmunt (Osona), ocupats a l'inici dels anys noranta i potser abans. Posteriorment, entre 1995 i 1998, s'han localitzat sis territoris de cria al Pre-pirineu, entre la Portella i la serra de Llancers. Les nombroses observacions a la tardor i l'hivern fan pensar que, a més de la població sedentària i nidificant, hi ha presència de visitants pirinencs en els mesos freds.

Picot garser gros (*Picoides major*) Pigot garser, picapins, picot garsenc, picasoques

Sedentari en pinedes de pi roig i fagedes i, en segon terme, plantacions de coníferes de les Guilleries, rouredes, arbredes, parcs i jardins, el picot garser gros rareja a la Plana de Vic, on ocupa preferentment zones arbrades de ribera, i a les grans àrees cobertes per alzinar, com part de les Guilleries, on cria al bosc de ribera. És comú a la resta del territori gràcies a l'abundància de boscos prou madurs.

El poblament tendeix en general a l'expansió gràcies a la recuperació progressiva de les masses arbrades.

O. PASSERIFORMES

F. Alaudidae

Calàndria (*Melanocorypha calandra*) Calàndria

Se n'ha trobat restes al jaciment arqueològic del Cingle Vermell (Vilanova de Sau) corresponents a uns 10.000 anys enrera (9.760 +/- 160 anys BP) (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)). Molt afectada per la intensificació agrícola (TELLERÍA in PURROY, 1997), és possible que la calàndria formés part de la fauna de les zones obertes de la zona d'estudi fins a principis del segle XX; actualment no existeix a Osona. Rara al conjunt de Catalunya, habita preferentment les extensions cerealistes de secà i el conjunt de les planes seques de les terres de ponent, estèpiques i semidesèrtiques, on es comporta

com a sedentària tot i realitzar moviments de certa distància (GARCÍA & MARCO in MUNTANER *et al.*, 1983) .

Cogullada vulgar (*Galerida cristata*) Coguiada, cogullada, cucuiada

Principalment sedentària amb un cert aport d'exemplars hivernants a partir de l'octubre, la cogullada es troba en terrenys de conreu de cereal i farratge d'una certa extensió, on cria en els marges coberts de vegetació herbàcia. Comú a la Plana de Vic i el Lluçanès.

L'abandonament d'àrees agrícoles durant aquest segle ha fet minvar els territoris disponibles per a la cogullada. Recentment, s'ha constatat una minva en les poblacions europees occidentals degut a la intensificació agrícola (TUCKER & HEATH, 1994).

Cotoliu (*Lullula arborea*) Piturliua, piturliva, pituruliva, cotoliu, cotorliu, cotorliva

Majoritàriament sedentària, la cotoliu habita les pastures i els erms, com ara les codines, i altres espais oberts amb escassa cobertura arbustiva i amb arbres dispersos o llindant amb bosc. Moderadament abundant a les serres que envolten la Plana de Vic, el Pre-pirineu, el Collsacabra i el Lluçanès. S'ha vist localment afavorit pels incendis forestals. Podria existir una certa entrada d'hivernants. Així ho indiquen les nombroses observacions d'estols de cotolius a l'hivern a la Plana de Vic.

El poblament de cotoliu sembla estable, malgrat que a diversos estats europeus occidentals s'ha apuntat una devallada de la cria causada per l'alteració i pèrdua de l'hàbitat originades per canvis en les pràctiques agrícoles (TUCKER & HEATH, 1994).

Alosa (*Alauda arvensis*) Aloba, glova, loba, calàndria

Abundant a l'hivern i nidificant escassa, l'alosa és observada hivernant des de la primera setmana d'octubre fins a l'última de febrer, època on s'estén en petits estols pels conreus, sobretot a la Plana de Vic i el Lluçanès. Als conreus de la Plana s'han comptabilitzat de 10 a 90 ocells hivernants per Km de cens recorregut, excepcionalment més de 100 (segons J. Camprodon). En anys excepcionalment freds s'han comptabilitzat agrupacions que superen els 300-400 individus al centre de la Plana.

La cria, tot i ser escassa, està força repartida per les àrees amb grans extensions d'espais oberts. Així, ocupa des de conreus de cereal de la Plana de Vic, fins a les landes del Matagalls (1690m). La presència com a nidificant al Collsacabra va ser comprovada fins a principis dels anys 90, quan sembla que l'espècie va desaparèixer o va passar a ser molt escassa durant l'època de cria. Dades recents (1998), indiquen una possible recuperació de l'alosa com a nidificant als prats humits de la zona del Bac de Collsacabra, òptima per l'espècie.

En àrees veïnes, com el Berguedà, on criava anys enrera en camps de conreu de cereal, sembla que s'ha extingit recentment com a nidificant (segons P.Aymerich i J.Santandreu). A l'Europa occidental ha entrat en declivi, causat principalment per la intensificació agrícola i l'abandonament rural (TUCKER & HEATH, 1994).

F. Hirundinidae

Oreneta de ribera (*Riparia riparia*)

Migradora escassa, l'oreneteta de ribera és detectada sobretot al pas pre-nupcial (de la primera setmana d'abril a la primera de maig), amb poques dades de tardor, emplaçades entre agost i setembre. Associada als cursos d'aigua, especialment el riu Ter. La major part de les observacions coincideixen amb un pas abundant d'orenetes vulgars (*Hirundo rustica*), amb alguns individus d'oreneteta de ribera barrejats entre elles.

Roquerol (*Ptyonoprogne rupestris*) Roquerol, roquerol de cingle, falcia rossa, roquerol de roca

Majoritàriament estival, el roquerol és observable des de la tercera setmana d'abril fins a l'última d'octubre. No obstant, uns pocs ocells hivernen als cingles del Collsacabra i serrats del ponent de la Plana de Vic. La hivernada pot esdevenir nombrosa en certs hiverns suaus (per exemple, 120 individus observats a Tavertet el 27/12/97).

Nidifica en parets de roca i, més rarament, d'edificis i grans preses. Comú però poc abundant, amb densitats entre una i dues parelles per km de cingle al Collsacabra l'any 1987 (CAMPRODON, 1988). Al mig de la Plana de Vic escasseja, trobant-se únicament en pedreres abandonades i cingleres o edificis vora el riu. Ha criat al casc urbà de Torelló.

Oreneta vulgar (*Hirundo rustica*) Oreneta, araneta

Abundant i repartida arreu de l'àrea d'estudi, l'oreneteta vulgar és una espècie estival i de pas, observada de la tercera setmana de març a l'última d'octubre, amb dades disperses de migració els darrers dies de febrer i primers de novembre. Freqüenta els masos i granges i els nuclis històrics de les poblacions. Estretament lligada a l'activitat humana, abandona els masos un cop deshabitats.

La població s'ha reduït des d'almenys els anys setanta a causa de l'abandonament rural, situació poc o molt ampliable a la major part de l'Europa (TUCKER & HEATH, 1994). Destaca l'important pas post-nupcial de l'espècie que, al començar la tardor, s'agrupa en estols que poden superar els 5.000 individus, i que dormen en canyissars i camps de blat de moro.

Oreneta cuablanca (*Delichon urbica*) Roquerol, rasquerol, rosquerol, ronquerol

Estival, l'oreneteta cuablanca és vista des de la primera setmana de març fins a la primera de novembre. Molt abundant en els nuclis urbans de tota l'àrea d'estudi, tan a la Plana com a les muntanyes del voltant, on ocupa tan els nuclis històrics com els de nova urbanització.

Forma colònies de cria de fins a 60-70 nius a les poblacions, sota les barbacanes de les cases. També ocupa els cingles: una densitat d'11 parelles/km de cinglera van ser estimades l'any 1987 al Collsacabra (CAMPRODON, 1988).

F. Motacillidae

Trobat (*Anthus campestris*)

Ocell estival escàs que viu en espais oberts mediterranis amb vegetació arbustiva baixa i dispersa, el trobat també colonitza els espais cremats. A Osona, s'ha controlat com a nidificant regular a la zona cremada de Taradell (BAUCELLS in AYMERICH, et al, 1991), als vessants solells del Collsacabra als termes de Sant Martí Sescorts i Tavertet i als prats de la vessant nord-oest del Montseny.

En migració s'observa regularment al centre de la Plana, sovint en conreus de cereal. El pas pre-nupcial és més marcat (des de la tercera setmana de març fins a l'última d'abril) que el post-nupcial (setembre).

A la península Ibèrica s'ha descrit una pèrdua important del trobat, probablement originada per alteracions diverses de l'hàbitat (TUCKER & HEATH, 1994).

Piula gola-roja (*Anthus cervinus*)

La piula gola-roja ha estat detectada els últims anys com un migrador pre-nupcial rar, observada (7 cites des de 1993) durant la primera quinzena de maig en zones de camps dallats de farratge a la Plana de Vic.

Piula dels arbres (*Anthus trivialis*)

Estival i de pas, la piula dels arbres és observada des de la primera setmana d'abril fins a la segona d'octubre. Ocupa amb preferència ambients centreuropeus: pastures humides i landes i també conreus i espais cremats, sempre i quan voregin masses de bosc.

És comú al Pre-Pirineu, Collsacabra, part de les Guillerries i el Montseny. Escasseja al Lluçanès i al Moianès, on nidifica localitzadament en rouredes alternades amb camps o mata baixa. Com a migrador s'observa regularment durant la tardor a tota la Plana de Vic, on es barreja amb titelles, grassets i cueretes.

Titella (*Anthus pratensis*) Piula, sit, ti-tit

S'han trobat restes de titella al jaciment arqueològic del Cingle Vermell (Vilanova de Sau), corresponents a fa uns 10.000 anys (9.760+/-160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)). Encara present a l'actualitat, s'observa des de l'última setmana de setembre fins a l'última d'abril.

Acostuma a formar petits grups. Les densitats habituals se situen entre els 6 i els 30 ocells per km de cens recorregut (segons J. Camprodon). L'anellament ha pogut constatar la procedència centreuropea d'alguns individus (dades del GACO).

Grasset de muntanya (*Anthus spinoletta*)

Espècie hivernant i de pas, el grasset de muntanya és observat de la tercera setmana d'octubre a la primera d'abril, tot i que s'ha citat la seva cria als prats subalpins del Montseny (FERRER *et al*, 1986). Actualment, i per les prospeccions que s'hi han fet, no cria al vessant osonenc del Montseny.

Durant l'hivern habita els cursos d'aigua en indrets de poc cabal i marges fangosos, i sovinteja els conreus, femers i horts. Acostuma a anar en grups molt petits de 4-6 individus. S'ha constatat mitjançant l'anellament que conserva el territori d'hivernada durant tot l'hivern, i sol tornar als mateixos indrets any rera any dades del GACO).

Cuereta groga (*Motacilla flava*)

La cuereta groga és una migradora regular poc comuna, observada des de la primera setmana d'abril fins a la tercera de maig en la migració de primavera i des de l'última setmana d'agost fins a la primera d'octubre a la tardor. Se l'observa en conreus i pastures, en especial si hi ha bestiar. Freqüenta els cursos d'aigua i els femers.

S'observa en major quantitat durant la migració tardoral, on pot formar grans estols de centenars d'individus. Existeixen pocs indicis de cria, dels quals una antiga niuada al Lluçanès n'és l'única cita segura (MUNTANER *et al.*, 1983). De les moltes subespècies que es poden observar a Catalunya, a l'àrea d'estudi s'han detectat *M.f.flava*, *M.f.iberiae*, *M.f.flavissima* i *M.f.cinereocapilla*.

Cuereta torrentera (*Motacilla cinerea*) Cueta groga, pastorella groga, pastoreta groga, pascueta groga, pastoreta de torrent, cascueta groga, cuscueta groga, cuereta groga

Nidificant comú, la cuereta torrentera viu associada als cursos d'aigua, sobretot al curs mig-alt, amb abundància d'afloraments rocosos. No obstant, escasseja en els torrents de muntanya emplaçats enmig de grans masses forestals, com és el cas del Montseny. Freqüenta les construccions vora el riu. Es detecta un cert pas migratori i aport d'hivernants. L'anellament ha pogut aportar dades sobre l'elevat grau de sedentarisme dels individus nidificants, que conserven el territori durant tot l'any (dades del GACO).

Cuereta blanca (*Motacilla alba*) Cueta blanca, pastorella blanca, pastoreta blanca, pascueta blanca, cueta cap de mort, cueta grisa, pastoreta blava, cuscueta blanca, cuereta blanca, cascueta blanca

La cuereta blanca és principalment sedentària amb un increment d'efectius transpirinencs a l'hivern, apreciable des de l'última setmana de setembre fins a la tercera de març. A diferència de la cuereta torrentera, viu sobretot en ambients rurals (conreus, pastures, horts, edificis) i secundàriament en punts d'aigua (rius, torrents, embassaments). Prefereix àrees amb ramaderia extensiva i és freqüent que emplaci els nius en edificis.

És una de les espècies més conegudes per la gent de pagès, ja que viu sovint estretament lligada amb l'activitat del bestiar. A l'hivern és habitual que es congreguin grups nombrosos en arbres de places i passejos de nuclis urbans per dormir. S'han trobat dormidors a Vic (fins a 150 individus els hiverns de 1990-1998), Tona (el mateix nombre els anys 1996-1998), Manlleu, Torelló i Sant Quirze de Besora, aquests últims menys nombrosos.

F. Cinclidae

Merla d'aigua (*Cinclus cinclus*) Merla d'aigua, merlot d'aigua

Sedentària, escassa i associada a cursos d'aigua de muntanya del Pre-pirineu, Guilleries, Montseny, Alt Congost i extrem nord del Lluçanès, la merla d'aigua requereix aigües netes on proliferin els tricòpters i altres invertebrats aquàtics dels quals s'alimenta. De l'octubre al gener s'efectuen observacions d'ocells forans hivernants.

La població resident a l'àrea d'estudi es pot avaluar en unes poques desenes d'exemplars. L'any 1997 es va localitzar criant en una riera al sud del Moianès, fet excepcional per la situació geogràfica de l'indret, allunyat dels principals nuclis de cria habituals.

F. Troglodytidae

Cargolet (*Troglodytes troglodytes*) Ulldebou, rellentí, ui de bou, cargolet, rei xic

Sedentari, el cargolet assoleix densitats importants en tot tipus de boscos, sempre i quan el sotabosc arbustiu sigui notable. Té predilecció per ambients més aviat humits i és particularment comú en les torrenteres i vores d'aigua amb bardisses o altra cobertura arbustiva. Una petita part de la població és hivernant. L'anellament ha pogut demostrar l'alt nivell de sedentarisme de la població resident (dades del GACO).

F. Prunellidae

Pardal de bardissa (*Prunella modularis*) Carboner, pardal de bardissa

Ocell principalment hivernant (observat de la primera setmana d'octubre a la tercera de març) estès arreu d'Osona, amb nuclis de cria localitzada al Pre-pirineu, Collsacabra, Guilleries i Montseny, com el seu nom indica, el pardal de bardissa habita durant l'hivern bardisses, brolles, vorades de bosc poblades de vegetació arbustiva abundant. Cria en boxedes i brolles de ginebró laxes enmig de prats.

Els escassos territoris de cria es troben en una situació vulnerable degut, principalment, a l'estassada de la vegetació arbustiva pels usos ramaders de certes zones de la Serralada Transversal.

L'anellament ha pogut constatar la procedència centre i nordeuropea dels hivernants a la Plana de Vic (dades del GACO).

Cercavores (*Prunella collaris*)

Hivernant escàs, el cercavores és localitzat principalment al Collsacabra, les Guilleries i el Montseny. Vist des de la segona setmana d'octubre fins a la segona d'abril, excepcionalment fins al juny, amb una concentració màxima d'ocells durant el desembre. Associat als cingles, rocam i pastures amb afloraments rocosos.

El nucli relictual de cria citat al Montseny (FERRER *et al.*, 1983) no s'ha ratificat posteriorment i cal creure que en realitat es tractava de migrants tardans. En hiverns especialment freds, com va ser el de 1985, s'observen cercavores al mig de la Plana de Vic, fins i tot dins les poblacions.

F. Turdidae

Pit-roig (*Erithacus rubecula*) Cagamànecs, pit-roig, rupit, reietó, rellentí, ull de bou, panxa-vermei, cardenalet, el rei, pit-roit, rovell d'ou, l'ocell del bosquerol, companyó

Molt comú en tota mena d'ambients forestals, on és habitual que sigui l'ocell més abundant, sobretot a l'època de cria. El pit-roig freqüenta els parcs, jardins i arbredes, sempre i quan disposin d'una certa cobertura arbustiva.

A Osona, es comporta com un clar exemple de migrador parcial: hi ha una població petita sedentària, una part de migradora que es troba exclusivament de pas i la més nombrosa que ens visita només a l'hivern. L'entrada més important d'ocells hivernants és centreuropea. La població hivernant s'observa des de la segona setmana de setembre fins a l'última d'abril.

Rossinyol (*Luscinia megarhynchos*) Rossinyol.

El rossinyol és clarament estival i abundant en llindars de bosc amb bon recobriment arbustiu, bosc de ribera, marges de conreus i pastures i torrenteres amb bones extensions de bardisses i parcs i jardins igualment amb arbustos.

Més comú a la Plana de Vic i el Lluçanès, escasseja a les àrees més muntanyoses (per sobre els 1.000 m d'altitud) i boscoses del Montseny, el Collsacabra i les Guilleries. Les observacions van des de la tercera setmana de març fins a l'última de setembre.

Cotxa fumada (*Phoenicurus ochruros*) Cua-roja, cul-roig, la fosca, cua-roig

Present tot l'any en indrets rocallosos, cingleres i pastures de muntanya amb afloraments rocosos o edificis de pedra, la cotxa fumada els darrers anys s'ha fet més comú com a nidificant en els nuclis urbans.

Distribuïda àmpliament pel Pre-Pirineu, Collsacabra, part de les Guilleries i del Montseny, és escassa a la Plana de Vic i el Lluçanès. Una població hivernant prou important s'estableix a partir del setembre fins a l'abril, fet que fa que durant aquests mesos l'espècie sigui més nombrosa a la Plana i el Lluçanès.

Cotxa cua-roja (*Phoenicurus phoenicurus*) Cua-roja, cul-roig, cua-roig, bonica

Migrador escàs, la cotxa cua-roja és observada des de la segona setmana d'abril fins a la primera de juny en el pas primaveral i des de la primera setmana de setembre fins a l'última d'octubre en el pas de tardor. Pot tractar-se d'un nidificant ocasional.

Migra a través d'espais oberts amb arbres dispersos, vores de bosc, arbredes, parcs, jardins i bosc de ribera. Els exemplars observats en migració al final de la primavera solen mostrar un clar comportament reproductor, amb cants i parades nupcials, cosa que pot donar possibles indicis falsos de cria.

Bitxac rogenic (*Saxicola rubetra*) Bitxac de muntanya

Ocell de pas, el bitxac rogenic és observat a la primavera de la primera setmana d'abril a l'última de maig; durant la tardor, des de la primera setmana de setembre fins a la primera d'octubre.

És escàs però regular i repartit pels espais oberts principalment de la Plana de Vic. El bitxac rogenc presenta un patró de migració força breu, i són pocs els dies de l'any en què es pot observar.

Bitxac comú (*Saxicola torquata*) Cagamànecs, bitxac bitzac del país, pitxac

Comú, si bé poc abundant, el bitxac comú habita els espais oberts: erms i pastures amb vegetació arbustiva dispersa, matolls poc densos i espais forestals cremats. Majoritàriament sedentari. Realitza certs desplaçaments a l'hivern des de les àrees més muntanyoses a les planes i no es descarta una hivernada, moderada en nombre, d'exemplars foranis. Assoleix densitats considerables en zones cremades a partir del segon any després del foc.

Les poblacions de bitxac comú semblen mantenir-se estables durant els anys noranta, tot i que antigament devia ser més abundant al disposar de més hàbitats favorables. Al conjunt de la península Ibèrica i l'estat francès està en declivi a causa de la intensificació agrícola (TUCKER & HEATH, 1994).

Còlit gris (*Oenanthe oenanthe*) Culblanc

Migrador comú i estès i nidificant molt escàs, el còlit gris és observat des de la tercera setmana d'abril fins a la tercera de maig a la primavera; a la tardor des de la tercera setmana d'agost fins a l'última d'octubre. Cria limitat al sector oriental de l'àrea d'estudi i el Montseny. S'estableix en espais oberts: pastures, brolles laxes i erms, amb preferència pels que disposen d'afloraments rocosos.

És possible que a la primera meitat del segle XX fos més abundant que ara, gràcies a la major desforestació de les àrees de muntanya, com el Lluçanès i les Guilleries.

Còlit ros (*Oenanthe hispanica*) Culblanc

El còlit ros és un migrador escàs, que passa des de la tercera setmana d'abril fins a l'última de maig a la primavera i, a la tardor, des de l'última setmana de setembre fins a l'última d'octubre. Viu en ambients oberts (conreus, pastures i erms) amb preferència pels que són secs i amb afloraments rocosos.

Registat com a nidificant a la zona cremada de Taradell (4-6 parelles reproductores) des del segon fins al cinquè any després del foc. Actualment només és visible en migració.

S'ha descrit una devallada important a la Península Ibèrica als anys vuitanta, atribuïda a la intensificació agrícola i reforestació dels hàbitats favorables i a la sequera i canvis de l'hàbitat a l'àrea d'hivernada del Sahel (MESTRE *et al.*, 1987).

Còlit negre (*Oenanthe leucura*) Culblanc, ull de bou

El còlit negre es considera extingit a l'àrea d'estudi, on sembla que criava fins als anys setanta en espais oberts amb afloraments rocosos i de tendència mediterrània de la Plana de Vic i el Lluçanès. Darrerament, però, ha ocupat zones cremades del baix Berguedà Occidental (segons P.Aymerich i J.Santandreu).

Probablement, l'augment de la cobertura forestal ha perjudicat l'espècie, fins al punt de fer-la escassejar o desaparèixer de bona part de Catalunya, tot i que fenòmens devastadors com els incendis forestals podrien fer augmentar puntualment l'àrea de l'espècie, gràcies al guany de noves zones obertes després del foc.

Merla roquera (*Monticola saxatilis*)

S'ha trobat restes de merla roquera al jaciment arqueològic del Cingle Vermell (Vilanova de Sau), corresponents a uns 10.000 anys enrera (9.760+/-160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)). Migrador i reproductor molt escàs, observat de la tercera setmana d'abril a l'última de maig a la primavera; a la tardor de la primera de setembre a l'última d'aquest mateix mes.

Localitzat al Collsacabra, les Guilleries i el Montseny. Habita els espais oberts amb afloraments rocosos. Va colonitzar el bosc cremat de Taradell des del segon any després de l'incendi (1985), on van arribar a criar-hi fins a 10 parelles (BAUCELLS in AYMERICH *et al.*, 1991). L'any 1997 i degut a la bona reforestació de l'àrea cremada, només se n'ha comptabilitzat una única parella reproductora (dades de J. Baucells).

Merla blava (*Monticola solitarius*)

Sedentària i molt escassa, la merla blava nidifica a les cingleres i roquissars solells d'ambients amb tendència mediterrània, d'on és una espècie característica, si bé escassa en nombre. Localitzada principalment al Collsacabra i, en menor nombre, als cingles que voregen la Plana de Vic per la part de ponent. Les poblacions semblen estables.

Merla de pit blanc (*Turdus torquatus*) Merla de pit blanc, merla de coll blanc

S'han trobat restes de merla de pit blanc al jaciment arqueològic del Cingle Vermell (Vilanova de Sau), d'uns 10.000 anys enrera (9.760 +/- 160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)). Present de pas i a l'hivern (observat de la primera setmana d'octubre a la primera d'abril), de forma escassa i irregular, probablement associada a fugues de fred, procedent de les localitats de cria pirinenques.

La prospecció regular de les àrees favorables per a l'espècie al Collsacabra, Montseny i Guilleries confirmen que la majoria d'anys hi és absent tant en migració com en hivernada. En hiverns excepcionalment freds hi apareix de forma molt localitzada, i pot arribar fins a la Plana de Vic.

Merla (*Turdus merula*) Merla, merlot (el mascle)

Les restes més antigues de merla s'han trobat al jaciment neolític de les Grioterres (Vilanova de Sau), corresponent a uns 5.000 anys enrera (4.940+/-170 BP (MILLAN in CASTANY, 1980)). Migrador parcial a Osona, amb població sedentària, hivernant i de pas. Ocell molt comú i abundant, està per tot tipus de boscos amb recobriment arbustiu abundant, arbredes i vores de conreus, pastures i torrenteres amb marges ben proveïts de bardisses i, sobretot a l'hivern, parcs i jardins.

A l'hivern hi ha un clar increment de la població de merles, des de la primera setmana d'octubre fins a la segona de març. Els efectius es mantenen

estables amb els anys, malgrat la pressió cinegètica i el furtivisme en localitats molt concretes.

Griva cerdana (*Turdus pilaris*) Griva forastera

Observada en migració i com a hivernant (de l'última setmana de novembre a la segona de març), de forma escassa però regular, pel Collsacabra, el Pre-Pirineu i la Plana de Vic, en conreus, bosc de ribera i pastures humides.

La griva cerdana, normalment rara, esdevé abundant en determinats hiverns, sobretot si són molt freds. Per exemple, l'hivern de 1997-98, tot i no ser especialment fred, va ser un any excepcional per l'afluència de grives cerdanes, detectant-se estols de més de 150 individus al Collsacabra durant el gener.

Tord comú (*Turdus philomelos*) Tord

Hivernant abundant i estès (des de la tercera setmana d'octubre fins a l'última de març), el tord comú és més escàs com a nidificant arreu de l'àrea, però principalment al Pre-pirineu, el Collsacabra, i sectors de les Guillerries i del Montseny. Viu en ambients forestals eurosiberians, principalment roureda i fageda, on no manqui un cert recobriment arbustiu.

Típic migrador nocturn, les poblacions de pas a Catalunya són molt abundoses sobretot al sud de Tarragona. Així, també és un migrador nombrós a Osona; s'escolta sovint el seu reclam en vol nocturn durant les èpoques de pas, especialment durant la primera setmana d'octubre.

Tord ala-roig (*Turdus iliacus*) Tord foraster, tord gavatx

Hom ja coneix l'existència del tord ala-roig a l'entorn del jaciment arqueològic del Cingle Vermell (Vilanova de Sau) uns 10.000 anys enrera (9.760 +/- 160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)). Hivernant regular des de la primera setmana de novembre fins a la tercera de març. Apareix en força nombre durant les migracions, especialment a l'octubre. És habitual de les àrees obertes amb arbredes i bardisses, riberes amb arbres, parcs i jardins.

El seu nombre varia molt amb els anys i augmenta espectacularment quan hi ha irrupcions de fred centroeuropeu. Llavors, s'agrupa en estols que poden superar els 700-1.000 individus.

Griva (*Turdus viscivorus*) Griva

Les primeres restes de griva de l'àrea estudiada corresponen a 10.000 anys enrera, (9.760 +/- 160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)), localitzades al jaciment arqueològic del Cingle Vermell (Vilanova de Sau). La major part de grives són sedentaries, però es dona una entrada d'exemplars hivernants a partir de l'octubre fins al març.

Ocell comú en les zones on l'ambient li és més favorable: arbredes, deveses i llindars de bosc amb pastures, preferentment amb roures o altres arbres de fulla plana.

F. Sylviidae

Rossinyol bord (*Cettia cetti*) Rossinyol balquer

Espècie comuna i molt repartida, però amb densitats baixes, el rossinyol bastard es troba a la majoria de riberes de torrents, rius i embassaments sempre i quan disposin d'abundant vegetació arbustiva a les vores. La població d'Osona és sedentària, amb uns pocs efectius hivernants possiblement procedents de comarques veïnes. Es tracta d'un ocell marcadament territorial.

Trist (*Cisticola juncidis*)

Ocell escàs a Osona, localitzat en conreus de cereals i farratges amb abundant vegetació herbàcia als marges, el trist és de preferència mediterrània: l'afecten els hiverns freds de la Plana de Vic i per això no és un ocell abundant, tot i la disponibilitat d'ambients adequats. S'ha descrit una certa expansió durant els anys 80 a Catalunya (FERRER *et al.*, 1986), que també ha afectat la comarca.

A Osona, les observacions regulars de l'espècie van començar a produir-se l'any 1990 i, de llavors ençà, el nombre de parelles detectades anualment ha anat augmentant, amb la major part d'ells repartides per la Plana. No obstant, s'ha constatat una gran variació en la població nidificant en funció dels diferents anys. Entre ells, destaquen els anys 1994 i 1997 com a temporades de major expansió de la cria. No està gens clara ni estudiada la seva fenologia a l'àrea d'estudi.

Boscarla de canyar (*Acrocephalus scirpaceus*)

Espècie migradora al territori estudiat, on podria criar de manera excepcional. El pas pre-nupcial és poc marcat (des de la primera setmana d'abril fins a l'última de maig), i és més abundant al post-nupcial (des de la tercera setmana d'agost fins a l'última de setembre). Ocupa els canyissars i bogars dels cursos i masses d'aigua, així com les vores de femers i indrets amb vegetació herbàcia alta i espessa.

Balquer (*Acrocephalus arundinaceus*)

El balquer és un migrador molt escàs i un nidificant localitzat a l'embassament de Santa Creu de Joglars (Olost de Lluçanès), a les vores de canyissar i bogar, on hi ha comptabilitzades un mínim de 3 parelles nidificants. Aquesta localitat pateix el perill de l'excés d'afluència de visitants; sobretot degut a la tala de vegetació de les vores per part dels pescadors, motiu pel qual ha deixat de nidificar-hi l'any 1998. No s'ha detectat mai criant a cap altre lloc de la zona d'estudi, tot i que a les vores del riu Ter existeixen indrets favorables pel balquer. Hi ha estat observat en migració de forma excepcional.

Bosqueta vulgar (*Hippolais polyglotta*) Mosqueta rossinyolera

Present bàsicament de pas, des de la primera setmana d'abril fins a l'última de maig a la primavera, i des de la primera setmana d'agost fins a la segona de setembre a la tardor, amb una migrada població nidificant. La bosqueta vulgar habita l'estrat arbustiu del bosc (sobretot pinedes i rouredes), la vegetació arbustiva de ribera, matolls i bardisses. La difícil detecció de l'espècie fa que pugui ser més abundant del que sembla durant la migració.

Tallareta cuallarga (*Sylvia undata*)

Força abundant, la tallareta cuallarga es distribueix pels ambients forestals mediterranis amb cobertura arbustiva important: brolles, garrigues, bardisses, espais cremats i llindars l'alzinar. Destaca la gran abundància de l'espècie a la zona cremada de Taradell, després de 14 anys de cremar-se el bosc, on hi han quedat moltes zones de bardissa amb mata baixa i vegetació mediterrània. Hiverna en marges de conreus de la Plana de Vic.

Les poblacions semblen estables. No obstant, a la Península Ibèrica s'ha descrit una regressió important de la tallareta cuallarga per pèrdua, degradació i fragmentació de l'hàbitat (TUCKER & HEATH, 1994).

Tallarol de garriga (*Sylvia cantillans*)

Tallarol estival força abundant, el tallarol de garriga és present amb regularitat durant el pas primaveral (des de la tercera setmana de març fins a la segona de maig) i amb poques dades del pas tardoral (setembre i octubre).

Nidifica en ambients forestals mediterranis i submediterranis amb recobriment arbustiu abundant: alzinars, rouredes, pinedes seques, brolles, garrigues, boixedes i bardisses, així com en marges embardissats de conreus. Juntament amb la tallareta cuallarga, és una de les espècies de cria abundant a les zones cremades en fase de regeneració.

Tallarol capnegre (*Sylvia melanocephala*)

Sedentari a Osona amb presència d'exemplars hivernants en conreus de la Plana de Vic, procedents de les zones de cria locals, el tallarol capnegre viu en ambients mediterranis amb estrat arbustiu abundant: alzinars, pinedes seques, brolles, garrigues i bardisses.

L'afavoreixen els espais cremats amb regeneració arbustiva. Poc abundant fora de les zones amb ambients molt idonis per a l'espècie, se l'ha localitzat sobretot a les falques del Montseny, les Guilleries i en garrigues del Pre-pirineu i de l'extrem occidental de la Plana de Vic.

Tallareta vulgar (*Sylvia communis*)

Ocell poc abundant en pas i present en poc nombre com a nidificant. El pas pre-nupcial de la tallareta vulgar és més marcat que el de tardor. Al pas de primavera se'l sent des de la primera setmana d'abril fins a la segona de maig; a la tardor, des de la segona setmana d'agost fins a la primera d'octubre.

Habita bosquines, formacions arbustives i bardisses més aviat humides principalment a la Plana de Vic, així com als vessants del Montseny amb abundant vegetació arbustiva.

Les observacions regulars dels anys 1984-1997 han permès estimar una població reproductora al centre de la Plana de Vic (termes de Vic, Sant Julià de Vilatorrada, Folgueroles, Calldetenes i Santa Eulàlia de Riuprimer) en 35-55 parcel·les (J. Baucells i R. Pou).

Tallarol gros (*Sylvia borin*)

Força abundant durant el pas pre-nupcial i menys durant el post-nupcial, el tallarol gros es troba des de la tercera setmana d'abril fins a la segona de maig a la primavera, i des de la segona setmana d'agost fins a l'última de setembre a la tardor.

Molt escàs com a reproductor, només cria en boscos humits del Collsacabra, Guilleries i Pre-Pirineu. Es distribueix per boscos, bosquines i

bardisses eurosiberians amb estrat arbustiu abundant, tot i que a la Garrotxa també és comú en els alzinars humits.

Tallarol de casquet (*Sylvia atricapilla*) Mosqueta, cap-negre (el mascle), cap-ros (la femella)

el tallarol de casquet és el tallarol més comú i repartit, amb una part de la població sedentària, una altra hivernant i una tercera de pas. Migra des de la primera setmana de març fins a l'última d'abril al pas primaveral, i des de la primera setmana de setembre fins a la segona de novembre a la tardor. La seva fenologia de cria i migració és complexa, ja que poblacions diferents de tallarol de casquet se solapen durant l'any.

Habita els boscos humits (rouredes, fagedes, pinedes de pi roig, riberes) i les bardisses humides. Abandona els territoris d'ambients més freds abans de l'hivern. Requereix un sotabosc arbustiu abundant, si bé és més arbori que els altres tallarols.

Mosquiter pàl·lid (*Phylloscopus bonelli*) Tuïc, tuït, grogó, mosqueta, buscareta, mosquereta

Abundant i estival, el mosquiter pàl·lid és present des de la primera setmana d'abril fins a la segona de setembre. Ocasionalment, se l'ha trobat a la segona setmana de març.

Prefereix els boscos mediterranis i submediterranis, en especial les pinedes seques, els alzinars i les rouredes poc humides, amb preferència pels llindars i els boscos clars i exposats al sol. Aquestes preferències ecològiques, fan que el mosquiter pàl·lid sigui marcadament més abundant al Lluçanès que a la resta de l'àrea d'estudi. A la Plana de Vic es limita a les petites rouredes envoltades de camps.

Mosquiter xiulaire (*Phylloscopus sibilatrix*)

El mosquiter xiulaire és un migrador rar i probablement regular. Es coneixen poques dades dels mesos d'abril i maig d'ocells solitaris en migració per rouredes, boscos de ribera, parcs i jardins. Els costums discrets d'aquest ocell durant la migració (no canta) i la possible confusió amb d'altres mosqueters, el poden fer passar desapercebut. De tota manera, la raresa d'aquesta espècie queda demostrada ja que, amb les nombroses sortides d'anellament des del 1984, només se n'ha capturat un exemplar.

Mosquiter comú (*Phylloscopus collybita*) Tuïc, tuït, grogó, mosqueta, mosquereta

Hivernant molt abundant i nidificant comú, aquest mosquiterc cria a tot tipus de boscos més o menys humits (especialment rouredes i boscos mixtes de roure i pi roig), sobretot fora de la Plana de Vic. Sovint coincideix amb el mosquiter pàl·lid (*Phylloscopus bonelli*), però tendeix a repartir-se per les torrenteres o bagues, mentre el pàl·lid ocupa els indrets més secs.

La població hivernal està estesa per tot el territori estudiat en una gran varietat d'ambients: marges de conreus i pastures, vora les acumulacions de fens i purins, arbredes, jardins, parcs i vores de rius i rieres.

Mosquiter de passa (*Phylloscopus trochilus*) Tuïc, tuït, grogó

Comú en migració, sobretot pre-nupcial (des de l'última setmana de març fins a l'última d'abril), amb dades a l'agost del pas post-nupcial, el mosquiter de passa es detecta en qualsevol ambient arbrat durant l'època favorable: boscos, sobretot de ribera,, arbredes, parcs i jardins.

Reietó (*Regulus regulus*) Reietó, ulldebou, rei petit, cadenera borda
Cria de forma molt localitzada i en reduït nombre al Montseny i les Guilleries en fagedes, rouredes i plantacions de coníferes. Més comú com a hivernant arreu de l'àrea d'estudi, especialment en boxedes i pinedes de les zones de muntanya (Pre-pirineu, Collsacabra i Montseny). Observat com a hivernant des de la primera setmana de novembre fins a la segona de març.

Bruel (*Regulus ignicapillus*) Reietó, ulldebou, rei petit, bruell, cadenera borda

El bruell és majoritàriament sedentari, amb una aportació d'individus forans a l'hivern. Abunda en tot tipus de boscos i en els alzinars i pinedes pot arribar a ser l'ocell més nombrós. A l'hivern forma petits grups erràtics amb mallerengues i raspinells.

F. Muscicapidae

Papamosques gris (*Muscicapa striata*)

Força comú en migració i escàs en època de cria, el papamosques gris es troba en zones arbrades obertes, riberes amb arbres, llindars de bosc, parcs i jardins, fins i tot a l'interior de poblacions. Observat des de la tercera setmana d'abril fins a l'última de maig en el pas primaveral i des de l'última setmana d'agost fins a la primera d'octubre en el pas de tardor.

Les Guilleries constitueix l'àrea amb més parelles nidificants, típiques dels grans jardins i zones arbrades de les poblacions.

Mastegatxes (*Ficedula hypoleuca*)

Espècie comú en ambdós passos migratoris, el mastegatxes es pot veure en pas per tot Osona (des de la primera setmana d'abril fins l'última de maig a la primavera; des de la segona setmana d'agost fins la primera d'octubre a la tardor), en espais oberts amb arbres dispersos, sobretot caducifolis, en parcs i en jardins. La presència de migrants tardans pot portar a confusions amb indicis de cria (hi ha varies observacions d'exemplars cantant al mes de juny en zones de boscos humits prop de masos). Per ara només s'ha localitzat una cria excepcional en un bosc mixt d'alzina i roure vora una masia, dins d'una caixa-niu. Precisament la instal·lació de caixes-niu podria afavorir l'establiment d'alguna parella nidificant, però aquest fet no ha pogut ser constatat, per exemple, al Collsacabra, zona amb ambients molt bons per aquesta espècie, on hi ha més de 300 caixes-niu i no s'ha detectat mai cap cas de cria.

F. Aegithalidae

Mallerenga cuallarga (*Aegithalos caudatus*) Cua-llarg, coll-llarga, cuallarga, mallerenga petita, pipa, mallerenga boixera

Sedentària, la mallerenga cuallarga és un ocell abundant en diferents boscos i arbredes, sempre i quan siguin poc densos i amb clarianes. Requereixen arbustos dispersos (en especial ginebres) on construir el niu a l'interior. Fora de l'època de cria realitza moviments erràtics en grups familiars, sovint barrejats amb d'altres mallerengues i bruels.

F. Paridae

Mallerenga d'aigua (*Parus palustris*) Mallerenga

Com l'anterior espècie, és sedentària, La mallerenga d'aigua és el pàrid de distribució més restringida a Osona. Poc abundant i limitat a les fagedes i rouredes humides del Pre-pirineu, Collsacabra, Guilleries i Montseny, amb preferència pels indrets més frescos i amb major varietat d'arbres, com els torrents que travessen el bosc. També visita les arbredes vora els masos i jardins.

A l'hivern pot realitzar curts desplaçaments fora de la seva àrea de cria, cap a les rouredes de la Plana de Vic, on pot criar de forma excepcional en els millors boscos.

L'àrea d'estudi representa un límit meridional de distribució de la mallerenga d'aigua a Europa.

Mallerenga emplomallada (*Parus cristatus*) Mallerenga de caputxa

Igualment sedentària, la mallerenga emplomallada és un ocell de bosc, força comú, associat sobretot a les pinedes i, en segon terme, a les fagedes i altres tipus de bosc de fulla plana. Distribuïda sobretot pel Lluçanès i les àrees muntanyoses d'Osona. És freqüent que faci el niu en forats d'arbre de fusta tova, que pot engrandir ella mateixa. Això fa que en època de cria puguin trobar-se freqüentment en torrenteres amb arbres de ribera. Ocupa fàcilment les caixes-niu.

Mallerenga petita (*Parus ater*) Mallerenga

Espècie principalment sedentària amb una aportació d'ocells nòrdics més o menys abundant en funció dels anys, sobretot durant les onades de fred, la mallerenga petita és molt abundant a les pinedes de pi roig, on pot arribar a ser un dels ocells més nombrosos. També habita amb preferència les fagedes i, en últim terme rouredes, alzinars i boscos de ribera. Se la troba tant en boscos densos com matolls amb arbres dispersos. La beneficien les plantacions de coníferes. Això fa que esdevingui especialment comú a les Guilleries. També abunda al Lluçanès, el Montseny, el Collsacabra i el Pre-pirineu. Molt escassa a la Plana de Vic, i només com a hivernant.

Ocupa fàcilment les caixes-niu, però habitualment fa el niu en forats d'arbre, de murs de pedra, de parets i de marges de terra.

Destaquen les irrupcions periòdiques de mallerengues petites a l'hivern procedents d'Europa. Per exemple, en els anys 1995 i 1997 la població hivernant a la Plana de Vic va ser excepcionalment nombrosa.

Mallerenga blava (*Parus caeruleus*) Mallerenga blava, mallerenga groga, mallerenga

Sedentària, la mallerenga blava és abundant i comú als boscos planifolis, on assoleix les màximes densitats a la roureda. Freqüenta també els boscos de ribera, així com les pollancredes i les arbredes vora els masos. Escasseja a les formacions de coníferes.

A l'hivern freqüenta els espais oberts amb arbres, com els horts i els jardins. És llavors quan abunda més per la Plana de Vic.

Fa el niu en qualsevol mena de forat i utilitza fàcilment les caixes-niu. En els ambients més favorables per a l'espècie arriba a representar més del 70% de les caixes ocupades per mallerengues.

Mallerenga carbonera (*Parus major*) Mallerenga carbonera, mallerenga groga, mallerenga, mallerenga grossa

Igualment sedentària, la carbonera és la mallerenga més repartida, molt abundant tant en boscos de coníferes com de planifolis, arbredes, bardisses i marges de conreus amb arbres, parcs i jardins. Les màximes densitats les atansa en boscos mixtes de roure i pi roig, alternats amb espais oberts.

És el pàrid que freqüenta més sovint els espais oberts amb arbres; per això és la mallerenga més comú a la Plana. Abunda menys a les pinedes pures, probablement per la competència amb les mallerengues petita i emplomallada. Tendeix a escassejar als punts més densament forestats de l'àrea d'estudi.

Fa el niu en forats d'arbre i, menys freqüentment, en altre tipus de cavitat. Ocupa amb molta facilitat les caixes-niu.

F. Sittidae

Pica-soques blau (*Sitta europaea*) Pica-soques, pica-pins.

Comú i sedentari, el pica-soques blau té preferència pels boscos i arbredes caducifolis, en especial per les fagedes i boscos mixtes que tenen arbres de gran diàmetre de tronc i capçada. En conseqüència, es distribueix preferentment pel Pre-pirineu, el Collsacabra, una part de la Guilleries i el Montseny. És poc nombrós en els boscos més humits de la Plana de Vic i del sud del Lluçanès. Utilitza els forats de les pigoteres (nius de picot) per criar.

F. Tichodromatidae

Pela-roques (*Tichodroma muraria*). Rampinya-rocs

Hivernant, el pela-roques és una espècie pirinenca, escassa i localitzada a les cingleres de l'àrea d'estudi, des de l'última setmana d'octubre fins a l'última de març. Es troba sobretot als cingles del Collsacabra, les Guilleries i del Bertí.

Els costums solitaris d'aquest ocell fan que normalment s'observi només un individu sol o una parella, que volten pels mateixos indrets durant tot l'hivern.

F. Certhiidae

Raspinell comú (*Certhia brachydactyla*) Raspinell, pica-soques, pica-pins, rateta, rapinell, rapinyeta

Sedentari, el raspinell abunda, pràcticament, en tot tipus de massa arbrada: boscos, plantacions, riberes amb arbres, arbredes i, sobretot a l'hivern, parcs i jardins. No obstant, escasseja als alzinars i altres boscos amb gruix modest dels troncs dels arbres.

Fa el niu en escletxes i forats de tronc de qualsevol espècie d'arbre. Pot criar també en parets d'edificis i en caixes-niu.

F. Oriolidae

Oriol (*Oriolus oriolus*) Oriol, menjafigues

Ocell estival i poc abundant, l'oril és observat des de la primera setmana d'abril fins a l'última de setembre; en ocasions, avança l'arribada fins a la primera setmana de març.

Habita, en especial, els boscos i les plantacions de ribera i, en segon terme, les arbredes i horts arbrats vora els masos. També ocupa les pinedes de pi roig i les rouredes, però evita les grans masses forestals del Montseny i les Guilleries.

Sembla que a mitjans del segle XX era bastant més abundant que no pas ara (ORDEIX in AYMERICH *et al.*, 1991; FERRER *et al.*, 1986).

F. Laniidae

Escorxador (*Lanius collurio*) Gaig botxí, botxí ros

Estival, l'escorxador és observat de la primera setmana de maig a la primera de setembre. Localment comú, es troba en espais oberts humits del Pre-Pirineu, part de les Guilleries i de les faldes del Montseny, nord del Lluçanès i, sobretot, el Collsacabra. Cria en conreus, pastures i prats de dall amb bardisses, arbustos, arbres aïllats o arbredes. Com els altres lànids, amaga el niu a l'interior d'arbustos punxosos, com arços i aranyoners.

Els incendis forestals del 1994, que han creat hàbitats propicis per als lànids, han permès a l'escorxador colonitzar el Baix Berguedà (segons P.Aymerich i J.Santandreu).

Al Collsacabra pot assolir densitats considerables de 5 parelles/km² (SOLÀ in AYMERICH *et al.*, 1991). Les poblacions actuals es mantenen estables, almenys al Collsacabra, tot i que a Europa s'ha descrit una certa baixa de parelles ocasionada per la deterioració de l'hàbitat (TUCKER & HEATH, 1994).

Botxí (*Lanius excubitor*) Botxí garser, gaig botxí, botxí, garsa botxina, garsa botxnera, hiverner, piula-freds, botxí garser blau

Present tot l'any amb la visita hivernal d'individus probablement transpirinencs. Habita els espais oberts (conreus, pastures i matolls dispersos) amb vegetació arbustiva.

El botxí és un ocell escàs, la població nidificant ha patit una forta regressió en les últimes dècades, de la qual sembla no haver-se recuperat:

actualment se'n coneixen uns pocs indrets amb cria segura. Les causes principals de la pèrdua de botxins poden ser l'alteració i fragmentació de l'hàbitat i la disminució de preses arrel de la intensificació agrícola. Aquesta tendència s'estén per bona part de la península Ibèrica (TUCKER & HEATH, 1994).

Pot caçar petits ocells, com ara fringíl.lids. Per això és molt conegut pels ocellaires, pel costum de tirar-se sobre els ocells enganxats a les creueres.

Capsigrany (*Lanius senator*) Botxí garser, gaig botxí, capsigrany, botxí, botxí garser vermell.

El capsigrany és estival i escàs, més comú durant el pas, marcat des de la segona setmana d'abril fins a la segona de setembre. És típic dels ambients oberts de tendència mediterrània: conreus i pastures amb arbustos i arbres dispersos, així com brolles i garrigues obertes.

Colonitza els espais incendiats, com és el cas del bosc cremat de Taradell (anys 80). S'ha constatat una regressió de l'espècie a partir dels anys 70 (BAUCELLS in AYMERICH *et al.*, 1991). Aquest fet ha estat citat a moltes localitats arreu d'Europa (TUCKER & HEATH, 1994) per degradació dels hàbitats de cria i hivernada (Sahel), motiu pel qual actualment es considera una espècie molt vulnerable a escala continental.

F. Corvidae

Gaig (*Garrulus glandarius*) Gaig, gait, gaic, el faciós, gaig garser

S'han trobat restes de gaig d'uns 5.000 anys enrera al jaciment neolític de les coves de les Grioterres (Vilanova de Sau) (4.940+/-170 anys BP (MILLAN in CASTANY, 1980)). Abundant a totes les àrees arbrades de l'àrea d'estudi. A la Plana de Vic habita preferentment les pollancredes i boscos de ribera.

Sovint forma grups de fins a 7-8 individus que volten pel bosc a la recerca de menjar i alerten de qualsevol perill amb el seu crit estrident, molt conegut per la població rural.

Fa el niu a la capçada dels arbres, a poca alçada, i també pot fer-ho dins arbustos. D'alimentació omnívora, té el costum d'enterrar el menjar, fet que s'ha apuntat com un important disseminador de llavors, especialment glans.

Garsa (*Pica pica*). Garsa

La garsa és molt abundant a la Plana de Vic, on assoleix una de les densitats majors d'Europa, xifrada en 11,5 nius/km² (dades dels anys 80 de CABALLERIA, 1987).

Necessita espais de conreu i, secundàriament de pastura amb arbres alts o bardisses per fer el niu. L'afavoreix l'activitat ramadera, i ha augmentat molt en nombre d'ençà de la intensificació de les granges a partir dels anys seixanta.

També és abundant al Lluçanès, encara que en molt menor nombre, i molt escassa a la resta de l'àrea d'estudi. Ha desaparegut pràcticament de les Guilleries amb l'abandonament de l'activitat agrícola i l'augment de la coberta forestal. En canvi, sembla que ha progressat al Vidranès, amb l'augment de les explotacions ramaderes. Tot i el seu sedentarisme, fora de l'època de reproducció pot realitzar desplaçaments en zones on no cria.

Gralla de bec groc (*Pyrrhocorax graculus*)

Hom coneix l'existència de gralla de bec groc entre la fauna del jaciment arqueològic de la cova del Toll (Moià), fa 40.000-38.000 anys (Würm II-III (MARCET, 1976)); aquest fet no ens ha d'estranyar ja que es tractava d'un ocell molt estès durant el Pleistocè, localitzat a la majoria de jaciments (SÁNCHEZ, 1996). Actualment restringida a cotes bastant més altes, la gralla de bec groc viu exclusivament a les serralades pirinenques i és absent de la comarca d'Osona, tot i que no es descarta la seva presència accidental a les cingleres del Pre-Pirineu i el Collsacabra.

Gralla de bec vermell (*Pyrrhocorax pyrrhocorax*)

S'ha trobat restes de gralla de bec vermell entre la fauna del jaciment arqueològic de la cova del Toll (Moià) entre 40.000 i 38.000 anys enrera (Würm II-III (MARCET, 1976)) i del jaciment del Cingle Vermell (Vilanova de Sau), corresponent a uns 10.000 anys enrera (9.760 +/- 160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)). Avui dia, és un còrvid escàs i molt localitzat als cingles del Collsacabra, zona que va colonitzar a partir de l'hivern del 1984. Abans d'aquesta data no se'n té notícia de cap nucli poblacional establert enlloc de l'àrea d'estudi. Només està citada a principis del segle XX a Osona, sense concretar la localitat (FUSET, 1913).

Nia a les grans cingleres, en especial calcàries, i s'alimenta a les pastures i conreus propers als llocs del cria. S'ha constatat un progressiu augment de la població d'ençà que cria a l'àrea d'estudi. La població es xifrava en unes 30 parelles a finals dels anys 80 (CAMPRODON, 1987). L'any 1997 s'han comptabilitzat uns 200 individus, tot i que només una part corresponen a parelles reproductores. En contrast, pel conjunt de la Península Ibèrica s'ha descrit una regressió prou forta (TUCKER & HEATH, 1994).

Gralla (*Corvus monedula*) Gralla, corb petit, gralla vella

La gralla ja vivia al voltant gralla a prop del Cingle Vermell (Vilanova de Sau), tal com ho testimonien restes d'aquesta espècie corresponents a uns 10.000 anys enrera (9.760 +/- 160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)). Poc abundant i present tot l'any amb certs efectius hivernants. Un cop acabada la cria poden abandonar els territoris per divagar per àrees agrícoles fins a finals d'hivern. Es distribueix sobretot per la Plana de Vic on es troba en clara regressió.

Habita els espais de conreu i pastura amb arbredes, bosquets dispersos. Cria en forats d'arbre, de cingles o d'edificis (masos i torres de campanar). També ocupa els nuclis urbans (per exemple, Torelló). La primera notícia recent que se'n té a Osona es remonta als anys 40, quan es va localitzar una petita colònia als cingles de les Gorgues (Collsacabra). El bon coneixement popular de l'espècie permet saber que era comú en alguns indrets de la Plana de Vic fins als anys setanta. Va desaparèixer dels cingles vermells de les Guilleries arrel de la construcció del pantà de Sau.

Als hiverns de principis dels anys vuitanta s'havien observat estols de fins a 300 gralles. L'any 1985, es coneixien unes set colònies reproductores d'unes poques desenes d'exemplars a cada una, localitzades en nuclis urbans de la Plana de Vic i del Moianès (segons J.Baucells). Els nuclis reproductors de Vic, Moià i Manlleu han desaparegut els darrers anys. Durant els anys noranta

ha davallat moltíssim la població d'aquest còrvid, que actualment escasseja com a nidificant. L'any 1998, se'n coneixen únicament cinc localitats de cria a la Plana de Vic i un al Lluçanès, amb uns pocs individus a cada colònia.

Cornella (*Corvus corone*) Corb, corba, corb mitjà

Localment abundant al Collsacabra i el Lluçanès i present de forma escassa a la resta de la comarca, la cornella és típica dels ambients rurals en mosaic, on es combinen els espais de conreu i pastura amb zones arbrades. Fora de l'època de cria s'agrupen en estols, en especial al Collsacabra. El poblament sembla estable en els darrers vint anys.

De forma accidental s'ha observat la cornella emmantellada (*Corvus corone cornix*), una subespècie de distribució centreeuropea, ja citada a principis de segle (TUSET, 1913).

Corb (*Corvus corax*) Corb, corb gros

Força escàs en el conjunt de l'àrea d'estudi, però localment comú al Collsacabra. Fora de cria apareixen agrupacions hivernants (en ocasions de més de 100 exemplars) a la Plana, el Lluçanès i el Collsacabra, que s'hi estan des de la primera setmana d'octubre fins a la primera de març.

Cria en cingleres, però requereix els espais oberts per alimentar-se. Freqüenta els abocadors, on poden ajuntar-se grups de joves de fins a 100-150 exemplars durant tot l'any.

S'ha constatat una regressió a la Plana de Vic durant els anys vuitanta (ORTA in AYMERICH *et al.*, 1991). El nombre de reproductors pot xifrar-se en 50-70 parelles, segons censos efectuats en els anys 1990-1997. Ara per ara, la població sembla estable.

F. Sturnidae

Estornell vulgar (*Strunus vulgaris*) Estornell

L'estornell vulgar ha colonitzat Catalunya a partir de finals del segle XIX. La primera cita al país correspon a la Plana de Vic, l'any 1881 (VAYREDA, 1883). Als anys vint o trenta es coneix una mínima població nidificant en masos aïllats. Però no és fins als anys seixanta que comença una clara expansió de l'estornell vulgar, inicialment en forma d'un augment espectacular de la població hivernant. A finals dels setanta ocupava la major part del sud d'Osona (MUNTANER *et al.*, 1983). A principis dels vuitanta nidifica per tot Osona, menys les àrees més muntanyoses, que acaba ocupant a finals de la dècada (ESTRADA & ORDEIX in AYMERICH *et al.*, 1991).

Actualment és molt abundant arreu de l'àrea d'estudi, en especial a la Plana de Vic i el Lluçanès, on viu en espais agrícoles i de pastura. Prefereix els ambients rurals fortament humanitzats amb presència de masos habitats i granges. Fa el niu dins les teulades dels edificis i, menys freqüentment, en altre tipus de cavitats.

L'expansió de l'estornell, avui pràcticament finalitzada, probablement es deu a diversos factors, essent un dels més determinants, la intensificació i diversificació de la ramaderia, on abunden els invertebrats associats al bestiar, conreus i femers. La seva presència ha estat socialment molt contestada degut, entre d'altres causes, al fet d'escollir jardins urbans per dormir-hi. L'exemple

més clar és l'interior de Vic, que acull més de 6.000 ocells en diversos dormidors del centre de la ciutat.

Estornell negre (*Strunus unicolor*) Estornell negre

La primera cita de l'estornell negre a Osona correspon a un mascle cantant l'any 1984 a Vilanova de Sau. Des de finals dels anys vuitanta i principis dels noranta s'ha establert una mínima població resident a la Plana de Vic i el Lluçanès.

Se'l troba en els mateixos ambients que l'estornell vulgar, amb el qual s'associa, fet que dificulta la seva detecció. Majoritàriament sedentari, és escàs, tot i que força repartit.

F. Passeridae

Pardal comú (*Passer domesticus*) Pardal de casa, pardal del país, pardal

Molt abundant i distribuït per tots els nuclis habitats, tan poblacions com masos habitats, el pardal comú també ocupa edificis deshabitats, sempre i quan disposi d'abundants recursos tròfics (llavors, fruits i invertebrats). Freqüenta conreus, horts, femers i jardins per trobar aliment. Un cop acabada la cria a finals d'estiu, s'estén en grans estols pels conreus de cereals de la Plana de Vic.

Pardal xarrec (*Passer montanus*) Pardal roquer, pardal xarrec, pardal petit, roquerol, pardal bosquerol, pardal de bosc

Molt abundant en ambients agrícoles i semiforestals, en especial a la Plana de Vic, el pardal xarrec nia en forats de paret, d'arbre, caixes-niu, sota teulades, etc. Freqüenta els masos i els afores de les poblacions, però defuig els nuclis urbans.

Pardal roquer (*Petronia petronia*)

Hom ja coneix l'existència del pardal roquer a l'entorn del jaciment arqueològic del Cingle Vermell (Vilanova de Sau) uns 10.000 anys enrera (9.760 +/- 160 anys BP (ESTÉVEZ, 1980b; VILA, 1985)). Escàs i localitzat en cingles o edificis deshabitats del Collsacabra, roquissars de l'oest de la Plana de Vic i al Lluçanès.

Sol criar en petites colònies en forats de roca o d'edificis. Actualment es coneixen set colònies de cria ben establertes, que engloben un total d'un centenar de parelles, a més d'una vintena de petits nuclis reproductors. Destaca l'aprofitament dels nius vells d'abellarol (*Merops apiaster*) del centre de la Plana de Vic.

F. Fringillidae

Pinsà comú (*Fringilla coelebs*) Pinsà, pinsà blau

El pinsà comú és un dels ocells més abundants al conjunt de l'àrea d'estudi durant l'hivern, on es reuneixen estols de centenars d'exemplars, repartits entre conreus, pastures, boscos i arbredes. Observat en migració

primaveral des de l'última setmana de febrer fins a la primera d'abril; la migració de tardor va des de l'última setmana de setembre fins a l'última d'octubre.

La població nidificant és poc nombrosa i repartida arreu dels boscos de l'àrea d'estudi, sobretot en rouredes humides i fagedes, però també en alzinars i pinedes de pi roig. No cria a la Plana de Vic. Una part dels hivernants vénen del Pirineu i una altra part procedeixen de l'Europa central i de l'est (s'ha recuperat pinsans anellats de Rússia, Alemanya, Txèquia i Suïssa) (BAUCELLS & ORDEIX in AYMERICH *et al.*, 1991).

Cada any es capturen centenars de mascles pel cant per part d'ocellaires. No obstant, tot i que hom creu que uns quants decennis enrera era molt més abundant, els efectius sembla que es mantenen.

Pinsà mec (*Fringilla montifringilla*) Pinsà mec, mec

Hivernant escàs, però que realitza irrupcions en anys d'alta producció de llavors (i conseqüentment de polls de pinsà mec) a les regions de cria del nord d'Europa, el pinsà mec és observat des de l'última setmana d'octubre fins a la segona d'abril.

Se'l pot veure en tota mena d'ambients: fagedes i altres boscos, arbredes, conreus, pastures, horts, parcs i jardins. És especialment abundant a les fagedes en anys de bona producció de fages. Més freqüent al Pre-pirineu, Collsacabra i altres localitats d'ambients eurosiberians, on pot formar grups importants de fins a diversos centenars d'exemplars.

Gafarró (*Serinus serinus*) Gafarró, el Notari, xarribí

Estès arreu de l'àrea d'estudi durant tot l'any i amb la incorporació d'efectius hivernants, el gafarró habita les arbredes, bosquets i boscos de ribera, els parcs i jardins, els llindars de bosc i tota formació d'arbres poc densa amb conreus, horts o pastures a l'abast. Cria de forma estesa a totes les poblacions, on fa el niu dins les capçades espesses d'arbres i arbusts plantats, especialment les tuies i els xiprers.

A l'hivern forma estols de fins a poques desenes d'individus que vaguen pels conreus de la Plana de Vic. Poc apreciat pels ocellaires, rarament es captura pel cant.

Llucareta (*Serinus citrinella*) Llucareta.

La llucareta és un ocell de pas escàs i potser hivernant en poc nombre. Passa molt desapercebut perquè migra junt amb altres fringíl·lids. La major part de dades corresponen a captures realitzades per ocellaires durant l'octubre i el novembre a la Plana de Vic i el Lluçanès, però ben segur que s'estén per tota l'àrea d'estudi.

Els nuclis de cria més propers se situen al sud del Ripollès. També pot arribar a criar localitzadament al nord d'Osona, de manera accidental.

Verdum (*Carduelis chloris*) Verdum

Força comú durant tot l'any, el verdum nidifica en petites agrupacions d'arbres amb conreus al voltant; és a dir, parcs i jardins, cementiris, horts, arbredes, boscos de ribera, etc. Molt sovint fa el niu en les capçades d'arbres ornamentals, en especial els xiprers i les moreres.

Els hivernants arriben a partir de l'última setmana d'agost i se'n veuen fins a la tercera setmana d'abril. És una de les espècies apreciades pels ocellaires pel seu cant, els quals en capturen anualment força exemplars .

Cadenera (*Carduelis carduelis*) Cadenera

Força abundant durant tot l'any, se li suma una certa població hivernant. Segons l'opinió de caçadors i ocellaires, actualment la cadenera és força menys comú que durant la primera meitat del segle XX.

Freqüenta arbredes, horts, parcs, jardins i marges de conreus amb arbres. Té predilecció per les granes de cards i altres compostes ruderals. Per aquesta raó, sovinteja les vores dels masos i de les carreteres on creixen aquestes plantes.

La cadenera, molt apreciada per l'estètica i el cant, es captura durant l'època de pas, tot i que en menys nombre que el pinsà comú (*Fringilla coelebs*), el verdum (*Carduelis chloris*) i el passerell (*Carduelis cannabina*).

Lluer (*Carduelis spinus*) Lluer, llorer, llover

Migrador i hivernant comú, el lluer és observat des de la tercera setmana d'octubre fins a la segona d'abril. Les poblacions fluctuen segons els hiverns associades als anys de major producció de llavors de coníferes a les localitats de cria.

Els hivernants procedeixen tan del Pirineu com del centre i nord d'Europa. Se'l troba pels ambients oberts amb arbres, parcs, jardins i, sobretot, boscos de ribera, que sol freqüentar en petits grups d'algunes desenes d'individus. A l'hivern té predilecció per les granes del vern.

Passerell (*Carduelis cannabina*) Passerell

Comú de pas i a l'hivern, és escàs i localitzat com a nidificant. Els primers passerells arriben a la segona setmana de setembre i els últims en marxar ho fan a la tercera de març. Els migrants procedeixen tan de la Península Ibèrica com del centre i nord d'Europa.

Durant el pas i la hivernada freqüenta els conreus, erms, pastures i brolles. Cria a les formacions arbustives clares, sovint pedregoses, de clima mediterrani. Colonitza fàcilment els espais cremats en regeneració. Per exemple, va assolir densitats considerables com a nidificant a l'àrea cremada de Taradell a partir del tercer any del foc, el 1986.

Trencapinyes (*Loxia curvirostra*) Picapinyes, trencapinyes, trencapinyons

El trencapinyes és un migrador i hivernant poc comú, exclusiu de les masses arbrades de coníferes, sobretot pirinenques. Ocasionalment, ha criat al Montseny, les Guilleries i el Lluçanès en boscos de pi roig.

Les poblacions fluctuen associades a les zones i els anys de bona fructificació dels pinyons. Per aquest motiu es pot trobar el trencapinyes en qualsevol pineda de l'àrea d'estudi, tan en pas irregular com en cria accidental.

Pinsà borroner (*Pyrrhula pyrrhula*) Pinsà borroner, El Canonge, pinsà barroner, xiulador

Sedentari en boscos humits, sobretot caducifolis: fagedes, rouredes humides, boscos de ribera d'àrees muntanyoses i arbrades, més rarament en

boscós mixtos amb pi roig, el pinsà borroner, com ens indica el seu nom, s'alimenta preferentment de les gemmes i borrons dels arbres.

Es distribueix principalment pel Pre-pirineu i el Collsacabra, secundàriament per les Guilleries i el Montseny i localment al nord del Lluçanès. A l'hivern es reparteix arreu de l'àrea d'estudi. Llavors, freqüenta ambients més variats: horts, parcs, conreus amb bardisses i arbres dispersos als marges, etc. Probablement hi ha un cert aport d'hivernants forans.

Durbec (*Coccothraustes coccothraustes*) Bec de ferro, bec de plata, bec fort, trencaolives

Ocell hivernant escàs i fluctuant segons els hiverns, el durbec és observat des de l'última setmana de novembre fins a la tercera d'abril. Freqüenta els ambients caducifolis: vorades de bosc, arbredes, boscós de ribera, etc.

És més fàcil trobar-lo a la Plana de Vic, el Pre-pirineu i el Collsacabra. Se l'observa en forma d'individus aïllats o petits grups de 4-6 ocells. Rarament en estols d'unes poques desenes d'exemplars, més que res durant la passa.

F. Emberizidae

Verderola (*Emberiza citrinella*) Verdosa, piula verdosa, verderola

La verderola hiverna i nia de forma rara i ocasional al Collsacabra, en prats de pastura i dalladors humits, conreus de farratges i alfals, alternats amb bosquets caducifolis.

A l'hivern (d'octubre a març) se la pot trobar en espais oberts d'arreu d'Osona, barrejada enmig d'estols de fringíl·lids i altres emberízids, normalment en poc nombre.

Gratapalles (*Emberiza cirillus*) Gratapalles, picapalles, verdosa, sit, piula, sit verdós, gratapaies verd

El gratapalles és sedentari, tot i que pot efectuar certs moviments migratoris a curta distància en grups d'unes poques desenes d'individus.

Força abundant, es reparteix arreu de l'àrea d'estudi, sempre i quan disposi d'espais oberts amb marges coberts de vegetació arbustiva i alguns arbres dispersos des d'on cantar. Amb aquests requeriments ecològics no és estrany que l'afavoreixi el guany de terrenys oberts derivat dels incendis forestals.

Sit negre (*Emberiza cia*) Gratapalles gris

Durant l'època de cria, el sit negre està associat a la muntanya mitjana: Pre-pirineu, Collsacabra, Guilleries i Montseny. A l'hivern, des de l'última setmana d'octubre a l'última de març, realitza certs desplaçaments escapant de les àrees de cria més fredes. Llavors, se l'observa en petits grups arreu d'Osona.

Viu a les boxedes, brolles, conreus, pastures i erms amb arbustos i altres medis arbustius amb o sense arbres dispersos. Li agrada la presència d'afloraments rocosos. La població sembla estable, tot i que s'ha detectat una certa reducció d'efectius a partir dels anys setanta a Catalunya i a altres punts de la Península Ibèrica (MUNTANER *et al.*, 1983; TUCKER & HEATH, 1994).

Hortalà (*Emberiza hortulana*)

El repicatalons és una espècie rara i molt localitzada. només se'n coneix un nucli reproductor, situat a les brolles amb afloraments rocosos del bosc cremat de Taradell. L'any 1990 comptava amb una vintena de parelles (BAUCELLS in AYMERICH *et al.*, 1991), que han anat en regressió continuada fins quedar només 1-2 parelles l'any 1997.

No obstant, podria criar en poc nombre en alguna altra localitat: existeixen indicis possibles de cria al Lluçanès als anys vuitanta i en àrees cremades del baix Berguedà l'any 1997 (segons P.Aymerich i J.Santandreu). Com a ocell de pas és escàs però regular, més aparent durant el pas pre-nupcial (de l'última setmana d'abril a l'última de maig) que en el post-nupcial (setembre).

Repicatalons (*Emberiza schoeniclus*)

Hivernant comú a la Plana de Vic en ambients de ribera (canyissars), horts i cultius de planta alta (especialment blat de moro i sorgo) i marges de conreus amb vegetació arvense abundant, el repicatalons és observat des de l'última setmana d'octubre fins a la segona de març.

Cruixidell (*Miliaria calandra*) Cruixidell, cruixider, cruixadell, sit

El poblament de cruixidell és majoritàriament estival, amb una reduïda població hivernant. És exclusiu de les vores de conreus de cereals i farratges i, en segon terme, pastures i grans horts. Abunda a la Plana de Vic, on assoleix densitats altes en els conreus de cereals d'hivern (blat i ordi), no tant al Lluçanès i és escàs al Collsacabra.

